

KOROŠKA OSREDNJA KNJIŽNICA
"DR. FRANČ SUŠNIK"
NA GRADU 1

LETO XXV •
POŠTNINA P

12/93

62390 RAVNE NA KOROŠKEM

viharnik

GLASILO DELOVNE ORGANIZACIJE GOZDNO GOSPODARSTVO SLOVENJ GRADEC R.O.

25

1968
1993

let

Novemu letu naproti

Gozdnega gospodarstva v dosedanji obliki ni več. Celovito in skupno gospodarjenje z vsemi gozdovi v območju, ne glede na lastništvo, ne bo več med temeljnimi usmeritvami za naše delo.

Po sili zakona smo delo razcepili na Zavod za gozdove, na zadruge in izvajalsko gozdno gospodarstvo.

Pri tem je jasno, da smo vsi trije udeleženci izgubili zaradi Zakona o denacionalizaciji, Zakona o zadrugah in Zakona o gozdovih toliko dela, da ne bo mogoče ohraniti vseh štiristo zaposlenih. Za ugotovljene delovne viške mora po Zakonu o gozdovih poskrbeti država. Prav tako se je obvezala poskrbeti za delovne invalide.

Pred nami je težavno obdobje prilagajanja novim razmeram. Prihodnje 1994 leto bo pokazalo, kako uspešno smo sposobni uresničevati naše usmeritve. V tem letu bodo v glavnem končani postopki vračanja gozdov. Država bo vedela, kaj ji ostane, lahko bo sklenila dolgoročno zakupno pogodbo z gozdnim gospodarstvom. Z novimi lastniki gozdov bomo sklepali dogovore o izvedbi del in odkupu lesa. Prepričan sem, da bomo sposobni konkurirati, ko bodo razmere urejene in bodo pogoji za vse enaki.

Novo Gozdno gospodarstvo želi postati uspešna in konkurenčno sposobna družba za izvedbo vseh del v državnih gozdovih in pri tistih privatnih lastnikih, ki bodo želeli sodelovati z nami.

Zato pa bodo potrebni prizadevni sposobni in podjetju pripadni delavci, ki bodo z vsemi močmi in znanjem delali za podjetje.

Kolektivu Gozdnega gospodarstva, poslovnim partnerjem, našim upokojevcem in gozdnim posestnikom želim srečno, uspešno in zdravja polno Novo leto 1994.

DIREKTOR GG

Na vetrolomnih površinah pozimi 1967. leta — Foto: Andrej Šertel

Vetrolom ob 25. obletnici Viharnika

Vsako rojstvo je velik dogodek. Veliki in opazni dogodki pa so tudi vzrok za novo rojstvo.

In prav vetrolom in sprememba gozdnate krajine pod goro Olševo je botrovala rojstvu Viharnika oz. takratnih obvestil, ki so želele informirati gozdarsko in kmečko javnost o polomiji 97 ha gozda.

Kot da bi nas hotela Narava ponovno opozoriti na velik jubilej, saj je minilo 25 let, kar prebiramo naš Viharnik, je vzpodbudila močne vetrove, da so oktobra letos med 10. in 12. uro na golo podrli 2.50 ha starega gozda, prizanesli pa niso niti ostalim gozdnatim predelom jugozahodnih pobočij nad Zadnjim travnikom.

Na tleh je obležalo z izruvanimi koreninami okoli 2000 m³ več kot 100 let starih smrek. Lepo darilo za okrogel jubilej, si morda misli kubikov in denarja željni lesni trgovec. Denarci so padli kar na kup, le pobrati jih je potrebno. Toda ni vse zlato, kar je že podrto. Potrebno bo še veliko truda, da bo vetrova polo-

mija izdelana. Stroški izdelave vetrolomov so veliko večji kot pri redni sečnji. In če pomislimo, da je porušeni gozdni prostor, katerega vrednost vseh njegovih funkcij je deset in večkrat večja od vrednosti kubičnega metra otipljive hlodovine, potem se moramo zavedati, da smo izgubili del našega bogatega gorskega gozdnatega okolja, kateri ima velik pomen v naši labilni Mežiški dolini. Sto in več let bo potrebno, da bo Narava ob pomoči gozdarjev vzgojila stabilen odrasel gozd.

Je že res, da je letošnji vetrolom na Olševi po površini skoraj štiridesetkrat manjši od tistega leta 1968. Vendar je prav, da smo tudi v jubilejni številki Viharnika namenili nekaj vrstic zabeljenih s fotografijami. Zapis naj nas, ki živimo in delamo v gozdu, pa tudi ostale živeče v našem okolju, opozarja, da postaja naš gozd labilen in da še naprej ostajamo del njega. Smo tudi delček v mozaiku gozdnate krajine!

GORAZD MLINŠEK

Dne 14. 10. 1993 je padlo pod Olševo več kot 2000 m³ — Foto: Gorazd Mlinšek

40 let sonaravnega gospodarjenja z gozdovi

Gozd in gozdarstvo Slovenije

Za slovensko deželo so značilne štiri klimatske cone oz. regije: alpska, dinarska, sredozemska in panonska.

To so v preteklosti izoblikovale pestro podobo dežele s številnimi prehodi, ki oblikujejo značilno slovensko podobo.

Gozdnogojitveno je značilno na jugu kraško območje. Južno od Save, t. j. v južni polovici Slovenije pokrivajo deželo gozdovi listavcev, kjer prevladuje bukev. Severni del Slovenije poraščajo gozdovi iglavcev, kjer prevladuje smreka. Prisotna je še jelka, bor in macesen, ki v tem alpskem predelu oblikuje debela odlične kakovosti.

Slovenijo porašča ca. 1,0 mio ha gozda, kar pomeni polovico vse površine.

Pred 200 leti je samo 37 % površine poraščal gozd. Podoba dežele je bila čisto drugačna kot danes. Bilo je manj gozdov in več pašnikov namenjenih ekstenzivni rabi.

Veleposestniki so rabili velike količine lesa za proizvodnjo stekla in železa. Gozdove so izsekali.

Leta 1848 so kmetje dobili v posest velik del gozdov, ki pa jih v stiski niso čuvali. Na teh površinah so pasli in pridobivali steljo. Celoten jugovzhodni del Slovenije je bil en sam steljniki z degradiranimi gozdovi z zelo nizkimi zalogaми.

Kraški svet je bil gol in skalnat, začelo se je pogozdovanje. Na splošno je bil gozd zelo reven, v njem so pasli, v nižjih legah pa steljarili.

Ohranjenost so bile samo posamezne oaze bogatih gozdov. Celotno območje Slovenije je bilo erozijsko območje. Že tedaj so stekla dela na urejanju hudournikov.

Tudi v prvi polovici tega stoletja ni bilo dosti bolje. Še vedno so grozili hudourniki in pomanjkanje lesa.

V zadnjih 40. letih se je slovenski gozd močno izboljšal. Zaloga je zrastle od 140 mio m³ na 220 mio m³, gozdovi so negovani na velikih površinah. To dokazuje odgovorno ravnanje gozdarstva, ki je z dosledno nego doseglo dobre rezultate. S tem je dana dobra podlaga za obvladovanje zahtevnih nalog gozda v bodoče.

V preteklosti je smreka najbolj spreminila strukturo slovenskih gozdov in podoba slovenske krajine. Smreko danes najdemo po vsej deželi, največ seveda v severnem delu Slovenije. Tu jo najdemo v monokulturah, pa tudi primešano drugim drevesnim vrstam na 150.000 ha, kar pomeni 15 % površine.

GOZDNOGOSPODARSKO OBMOČJE SLOVENJ GRADEC

Območje leži v predgorju Karavank in na delu Pohorskega pogorja, ki spada k centralno alpskemu masivu. Značilna zanj je poselitve v obliki celkov, nastalih po 13. stoletju, ki daje to pokrajini poseben čar in lepoto. Preprejena je s številnimi vodotoki, ki ob nalivih prerastejo v nevarne hodournike. Za enakomerno odtekanje vode skrbi gozdna odeja 60.000 ha, ki pokriva 2/3 vse površine.

Naravna rastišča pripadajo 57 % bukovemu gozdu in 33 % jelovemu gozdu ter 6 % borovemu gozdu, 3 % smrekovemu gozdu in 1 % gozdu plemenitih listavcev.

Sedanja podoba naših gozdov pa je povsem spremenjena, saj poraščajo sestoji iglavcev 87 % vseh gozdnih površin in le 13 % pripada bukovim sestojem in drugim listavcem.

K ZGODOVINI GOZDARSTVA V OBMOČJU

V drugi polovici prejšnjega in prvi polovici tega stoletja so bili kmečki gozdovi močno izsekani. Za to območje velja tako kot za Slovenijo, da so bili 1941 leta močno izčrpani in na najnižjem nivoju. Na malih kmetijah so v stiski za preživetje v času krize 30. let posegali prekomerno v svoje gozdove in jih često posekali do 7" oz. 15 cm prsnega premera.

Veliko bolje so se ohranili gozdovi tistih lastnikov in kmetov, ki so imeli lastne žage na vodni pogon. Ti so dohodek za kmetijo dosegli s prodajo žaganega lesa in tako ohranili gozdove pred pretiranimi sečnjami. Veleposestniki so na isti način ohranili svoje gozdove. Večali so svojo posest z nakupom kmetij, ki so šle na »boben« (konkurs). Po letu 1945 do 1952 so bile sečnje v dostopnejših delih še vedno visoke in so presegle prirastek.

Od leta 1952 so se sečnje znižale na razumno mejo, t. j. na 4/5 prirastka. Zaloga se je pričela akumulirati v povprečju 2 m³/leto/ha. Golosek je bil odpravljen.

V tem obdobju je bila pozornost usmerjena na redčenje sestojev v vseh razvojnih fazah. Sestoji so se negovali z izbirnim — selektivnim redčenjem že od gošče pa do debeljaka. Posebna pozornost je bila posvečena negi gozdov v najširšem pomenu te besede.

Pomlajevanje ni bilo več v ospredju, še posebej je zgubljalo pomen pogozdovanje, ki je pri golosekih imelo prvo pri-

25 let Viharnika

Srebrni jubilej praznuje VIHARNIK v času, ki mu ni najbolj naklonjen. Pa vendar, njegovo ime označuje upornost, trdnost, dolgoletnost. Upajmo, da bo previharil te težke čase in ostal med nami kot glasnik naših delavcev in kmetov.

Glasilno gozdnih delavcev in koroških kmetov je prvič izšlo pod imenom OBVESTILA v drugi polovici leta 1968. Na štirih straneh ga je uredil Jure ŠUMEČNIK, ki je postal tudi njegov odgovorni urednik. Druga številka je obsegala že šest strani, v letu 1969 pa je izšlo že 8 števil v obsegu po osem strani. Ime VIHARNIK je časopis dobil leta 1973. V tem letu so se gozdarji in koroški lesarji intenzivno pripravljali skupno podjetje, uredništvo Viharnika pa skupni časopis. Naklada je v letu 1974 narasla od začetnih 1000, pa potem 1500 na 2800 izvodov, leta 1976 smo tiskali že 4800 izvodov, v letih 1980 do 1989 5200 izvodov. Že v naslednjem letu, 1990, ko z lesarji nismo bili več v skupnem podjetju, je VIHARNIK spet postal časopis gozdarjev in kmetov. Sedaj ga tiskamo v nakladi 2000 izvodov. Razmere so nas prisilile, da spet pokrivamo del stroškov izdajanja z naročnino, tako kot davnega leta 1968, ko je bila cena izvida 1 dinar.

Vsebinsko je VIHARNIK vse skozi spremljal dogajanja v podjetju, dogajanja na podeželju, socialno problematiko, kulturne dogodke v delovni sredini in v okolju, kjer so živeli in živijo naši delavci in kmetje. Njegovi oblikovalci so načrtovali pestro vsebino tako, da je bil vedno zanimiv tudi za bralce, ki niso bili neposredno povezani z gozdarstvom ali kmetijstvom.

Sedaj, ko podjetje reorganiziramo in načrtujemo za prihodnje samo produktivna delovna mesta, se postavlja tudi vprašanje nadaljnega izhajanja Viharnika. Neposredno dobička VIHARNIK nikoli ne bo prinašal, posredno pa prav gotovo, saj še vedno povezuje delavce in kmete in navezuje pripadnost podjetju in je že dolga leta edino sredstvo za stike z javnostjo.

Urednica

PRVI UREDNIŠKI ODBOR

Jože LOGAR, Jože ZORMAN, Anica KUMER, Ludvik KOTNIK, Andrej ŠERTEL in Jure ŠUMEČNIK, ki je bil tudi odgovorni urednik.

oriteto. Pridobivalo je naravno obnavljanje, sajenje pa le za izpopolnitve naravnega mladja in za zagotavljanje rastišču ustreznih drevesnih vrst. Danes regeneriramo 80 % sestojev z naravnim pomlajevanjem in le 20 % s sajenjem.

Z ukinitvijo golosekov je ideja sonaravnega gospodarjenja dobila v našem gozdarstvu svoje mesto, je rasla in se s svobodno tehniko gojenja oblikovala v okolju prijazen način gospodarjenja z gozdovi. Razvijalo se je sonaravno gospodarjenje. Opuščali so se pojmi, kot so starostni razredi, obhodnje, pomladitvene dobe in drugo.

Slovenska politika je po odpravi državno-planskega gospodarjenja na začetku 50. let, pa vse do nedavnega manj skrbela za gozdarstvo. Stroka je postopoma brez stalnih pritiskov politike uspela zastaviti, razvijati in ohraniti svobodno tehniko gospodarjenja, ki je podlaga sonaravnemu gospodarjenju.

Od 1954—64 so bili izdelani 10-letni gozdnogospodarski načrti za vse gozdove — privatne in državne, ne glede na lastništvo. Gozdni fondii so bili za tedanje razmere zelo točno ugotovljeni. Večina sestojev je bila izmerjena s polno premerbo. V naravi so bile vzpostavljene posestne meje. Sečnje so bile usklajene s prirastno zmogljivostjo sestojev. Zagotovljena je bila akumulacija biomase in z uvajanjem nege naraščanja kakovosti pridelanega lesa.

V začetku 60. let se je pričela izgradnja gozdnih cest in vlak. Zgradili smo 1.800 km cest (28 m/h) in 2.000 km traktorskih vlak (34 m/ha). Prenekatera gozdna cesta je odprla nedostopna gozdna območja in omogočila rentabilno izkoriščanje gozdov in stalni dostop za nego sestojev.

V tem obdobju so gozdne ceste, ki so povezale hribovske kmetije z dolino dale podlago tudi za celovit razvoj podeželja. Kmetije so se razvijale in se negovale kot celote, ne pa samo njihovi gozdovi. Postopoma, z razvojem kmetij te niso pridelovale samo za svoje potrebe. Pridelale so vedno večje tržne viške. To je prineslo na različne načine večji dohodek kmetiji in večje blagostanje na deželo. Tudi dohodek iz državnega gozda je prispeval k napredku kmečkega podeželja. V preteklih decenijah je gozdarstvo vlagalo nazaj v gozd 1/3 vrednosti prodanega lesa. 10 % je bilo porabljeno za načrtovanje, gojenje in varstvo gozdov, več kot 15 % za gradnjo in vzdrževanje gozdnih cest. 2/3 cest povezuje kmetije z dolinami, zato morajo biti primerno vzdrževane vse leto — tudi pozimi splužene. Gozdarstvo je sprožilo in podprlo izgradnjo telefonskega omrežja, ki danes povezuje s svetom vse hribovske kmetije območja. V tem času se je oblikoval in nastajal tudi sistem sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. Ta je nastajal na znanstvenih osnovah in praktičnih izkušnjah, predvsem pa na praktičnih potrebah. Izoblikovale so se tudi zakonske podlage, ki so omogočale dobro strokovno delo v vseh gozdovih — privatnih in državnih.

Leta 1948 je bila osnovana v okviru Univerze v Ljubljani gozdarska fakulteta, ki je skupaj z gozdarsko operativno gradila in izoblikovala slovenskim razmeram prilagojeno sonaravno ravnanje z gozdovi. Razvijala je teoretske podlage in jih plemenitila s praktičnimi spoznanji. Vez med gozdarskimi raziskovalnimi in pedagoškimi institucijami ter operativno je bila tesna in stalna. Nove generacije izobraženih gozdarskih strokovnjakov so povezovalе teorijo s prakso, z dodatnimi akcijami (workshopi) pa je fakulteta skrbela za sproti prenos znanja v prakso.

V povojnem obdobju smo začeli gospodariti z malimi zalogami, gozdovi so bili labilni. Sedanje višje zaloge biomase prenesejo močnejše sunke in težja bremena.

Pomenijo pa tudi večje možnosti tesnega povezovanja ekologije z ekonomijo in boljše osnove za nadaljevanje sonaravnega gospodarjenja.

Razvoj ideje sonaravnosti

Prebivalci Slovenije, predvsem pa gozdni posestniki in gozdarski strokovnjaki so se zavedali posledic odstranjevanja gozda na Krasu, kar je pripeljalo do obsežnih goljav. Strah pred Krasom je na območju dinaridov prispeval k razvoju ideje prebiralnega gozda. K temu sta največ prispevala SOLMAJER na Postojnskem in HUFNAGEL na Kočevskem.

V alpskem področju je dominiral gozd starostnih razredov. Predvsem veleposestniki so gospodarili pod vplivom nemške gozdarske šole. Nastajal je gozd dobnih razredov z goloseki — fratami.

Oba koncepta sta se v Sloveniji srečevala, prepletala. Tudi to je prispevalo k razvoju ideje sonaravnega gospodarjenja z gozdovi. K temu je prispevalo tudi nasprotovanje stelarjenju, strah pred Krasom in pred velikimi golimi površinami v veleposestniških gozdovih v alpskem svetu, pa tudi strah pred hudourniki, ki so grozili z nastajanjem golih površih na strmih dolgih pobočjih v Alpah.

Leta 1948 je bilo golosečno gospodarjenje prepovedano z zakonom. Ta ukrep je bil vzpodbujen tudi zaradi nasprotovanja golosekom, ki so ga uveljavljali veleposestniki.

Uvajal se je model prebiralnega gospodarjenja iz notranjskih gozdov. Kmalu je postalo jasno, da samo prebiranje ne gre. Prebiranje, ki je slonelo na numeričnem modelu z danim premerom najdebejših oz. ciljnih dreves, ni bilo uspešno v smrekovih gozdovih.

Za tem pride do uvajanja skupinsko postopnega načina gospodarjenja, s sproščeno tehniko gojenja gozdov. Postopoma se uveljavlja nega. Uvaja se redčenje, predvsem izbiralno redčenje v vseh razvojnih fazah sestojev.

Z redčenji in nego vseh sestojev pride do pospeševanja diverznosti in do strukturiranja sestojnih zgradb.

Ideja sonaravnosti se je razvijala na teoretskih osnovah, ki so sloneli na raziskavah v naših pragozdovih.

Spoznanja in izsledki so se prenašali v prakso in praktično ravnanje z gozdovi.

Zavzeto strokovno delo v praksi, lastna spoznanja pri redčenju, posebno izbiralnem, pri prebiranju, pri skupinsko postopnem gospodarjenju in spoznavni oz. kognitivni pristop pri ravnanju z gozdom, podprto s teoretskimi temelji, je prispevalo k današnji stopnji sonaravnega ravnanja z našimi gozdovi. Upoštevanje principov nege v najširšem pomenu besede je pri tem nepogrešljivo.

Z nego sestojev v najširšem smislu tega pojma smo krepili ekološko stabilnost naših gozdov. Tudi to pojmujemo kot vseobsegajočo ekološko stabilnost. Ta obsega mehansko stabilnost, ki narašča s strukturiranjem sestojnih zgradb in pestrejšo sestavo drevesnih vrst. Narašča število vseh vrst in organizmov — rastlinskih in živalskih, ki povečujejo mehansko predvsem pa biološko stabilnost gozdov. S strukturiranjem sestojne zgradbe in pospeševanjem listavcev prihaja do oživiljanja hladnih tal v monokulturah smreke. Več svetlobe pomeni več toplote in boljše pogoje za postopno oživiljanje tal, za razvoj številnih mikroorganizmov, živalskih in rastlinskih vrst.

Pomlajevanje je povsod prisotno in je del ekološke stabilnosti gozda. Povečanje zalog oz. biomase v gozdu in njeno strukturiranje s svojimi vsestranskimi učinki je bistvo ekološke stabilnosti. K temu sodi še ukinjanje pomladitvenih sečenj in poudarek na disperziji oz. diverzifikaciji in boljši negovanosti. Okrepila se je tudi vitalnost sestojev.

Zdravstveno stanje v gozdovih se je občutno izboljšalo. Zmanjšal se je delež dreves, obolenih za rdečo gnilobo. Tudi škodljivi insekti se do lanskega leta niso preveč namnožili.

Kritični pogled na preteklo obdobje

Približali smo se optimalnemu razmerju razvojnih faz, ki so podlaga trajnosti in sonaravnemu gospodarjenju.

Lesne zaloge so se povečale od 180 m³/ha na 280 m³/ha, tj. za 2 m³/ha/leto. Povečale so se dimenzije, povprečni premer se je povečal. Močnejše dimenzije pomenijo boljšo kvaliteto lesa in večjo stabilnost sestojev.

V gozdovih danes gospodarimo brez pomladitvenih sečenj. Izvajamo negovalne sečnje, ki so namenjene negi vse biosubstance, pomlajevanje je sestavni del nege gozda. Dosežena je večja pestrost rastišču prilagojenih drevesnih vrst.

Izjava se celostna nega gozda, ne samo nosilec funkcij. Negujejo se tudi tla, kamor prihaja več svetlobe in s tem več toplote. To pa pomeni več življenja v tleh, posebno v monokulturah smreke, kjer so tla hladna, življenje v njih pa je zavrtlo. S tako celovito nego prihaja do počasne regeneracije in revitalizacije naravne rodovitnosti, ki je bila v monokulturah zmanjšana.

Zgrajena je bila prometna infrastruktura, ki omogoča sonaravno gospodarjenje na vseh površinah. Izboljšana je tehnologija dela in tehnični pripomočki za delo v gozdu. Poglobljeno je strokovno znanje pri vseh delavcih.

Pri redčenjih smrekovih sestojev smo delovali preveč shematsko, pri tem pa težili za enakomerni razpored drevja. To je zmanjševalo stabilnost sestojev v primeri z aglomeratskimi — skupinskimi strukturami oz. razporedom drevja, ki so bolj naravne tvorbe in zato stabilnejše.

Bila so tudi obdobja zelo napetih sečenj, ko smo v posameznih letih sekali preko proizvodne zmogljivosti posebej še na kmetijah, ki so investirale v razvoj kmetijstva in izboljšanje življenjskega standarda.

Poškodbe drevja zaradi sečnje in spravila v gozdovih predstavljajo svojstven problem zaradi zaostajanja razvoja, znanja in tehnologije dela pri izkoriščanju gozdov, ter pomanjkanja kulture dela v gozdu.

Onesnažen zrak z žveplovim dioksi-

dom in drugimi strupenimi plini močno obremenjuje naše gozdove. Več kot polovica vseh sestojev kaže vidne znake prizadetosti.

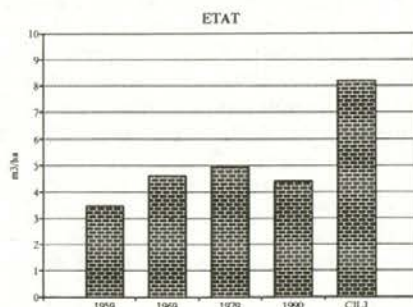
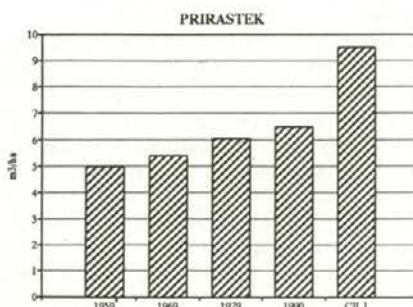
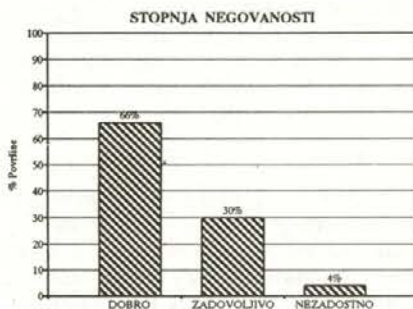
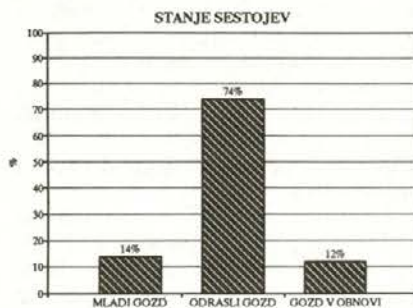
Naravne procese v gozdovih ovira tudi rastlinojeda divjad, pred katero moramo obvezno ščititi listavce zlasti v monokulturah smreke.

Biosubstanca, njen pomen in stopnja negovanosti

Biosubstanca v gozdu ni samo lesna zaloga, k njej moramo dodati še koreninsko maso in maso vejčevja. Lesna zaloga predstavlja zato le dve tretjini celotne biomase.

Naš cilj je lesna zaloga 400 m³/ha, kar pomeni 600 m³/ha celotne biomase. Lesna zaloga se je od leta 1945 od takratnih 180 m³/ha povečala na sedanjih 280 m³/ha. To pa pomeni, da je celotna biosubstanca narasla do 240 m³/ha na 420 m³/ha.

Razvoj in sedanje stanje lesnih zalog oz. biosubstance našega območja je prikazano v grafih.

Večina območja je gozdnata krajina

Več kot 9/10 območja je gozdnata krajina. Samo polja v rečnih dolinah so izvzeta. Kmetije v obliki celkov so razpršene v hribovskem svetu in so sestavni

del gozdnate krajine. Naseljenost je redka in razpršena. Zato je okolje neznatno obremenjeno z onesnaženjem, ki ga povzroča človek s svojim bivanjem. Kmetijski celki so harmonični sestavni del krajine in ne delujejo kot tujki. Ob-

ANDREJ ŠERTEL

Idejo o internem glaslu je v podjetje prinesel pred 25 leti sicer Jure ŠUMEČNIK, Andrej pa je bil tisti, ki mu je prvi pristopil in oblikovala sta iniciativni odbor za ustanovitev časopisa. Svoj prvi članek »Vihar nad Olševo« je napisal že nekaj mesecev pred izidom prve številke. Od takrat, pa do upokojitve leta 1990 je v VIHARNIKU redno objavjal svoje pismene prispevke in odlične fotografije. Vse skozi je bil tudi član uredniškega odbora in glavni urednik.

Vsebina njegovih prispevkov je povezana z njegovim poklicnim delom, predvsem s problematiko umiranja gozdov. Pisal je tudi biografije, nekrologe in komentarje o dogodkih in gozdarski dejavnosti. S svojo fotografijo je dopolnjeval vsebino in prispeval k lepši obliki časopisa. Objavil je tudi nekaj svojih pesmi. Kratke lirске pesmi so globoke in nežne, v pripovednih pa seže že na področje balade.

V obdobju po upokojitvi ga redkeje zasledimo med avtorji. Z veseljem pa je pomagal oblikovati to številko in upam, da bo v prihodnje še večkrat potrkal na vrata našega uredništva.

JURE ŠUMEČNIK

V uvodniku prve številke OBVESTIL je zapisal razloge, zakaj si je prizadeval za rojstvo časopisa delavcev gozdarstva. Podjetje deluje v štirih korozških občinah, delovišča delavcev niso v skupnih prostorih, njihova bivališča so razkrojena po vseh dolinah in hribovju, med seboj se ne poznajo, niso obveščeni niti o gospodarjenju, niti o svojih pravicah...

Uspel je, s podporo takratnih vodilnih delavcev, predvsem pa s sodelovanjem zvestih sodelavcev, ki so bili tudi člani uredniškega odbora.

Od leta 1968 do 1974 je bil odgovorni urednik. Tudi pisal je. Njegovi prispevki so izrazito socialni, kar izhaja tudi iz njegovega poklica. Pisal je o problematiki, ki jo je tudi reševal. V letih 1970, 1971 je urejal skrajšano delovno dobo za sekače in o tem poročal, pisal je o odnosih med delavci in vodilnimi, kritično je pisal o takratnih političnih organih, pa še bi lahko naštevali.

Vsa leta do upokojitve je bil povezan z VIHARNIKOM, saj je kot vodja referata, kjer je bilo delovno mesto urednika, vplival na vsebinsko zasnovano in uredniševal moto, ki ga je velikokrat ponovil: »Osnovni namen časopisa je, da ga ljudje berejo in da ga nekdo vzame v roke.«

Temeljna izhodišča strategije razvoja gozdarstva

delovalne kmetijske površine so se ohranile samo na energetsko najugodnejših legah. Vse druge površine porašča gozd. Ekstenzivna raba velikih površin je odpravljena. Zanimiv je primer območja pod pogorjem Pece (2.126 m), kjer je 1877 leta bilo samo 16 % gozdov, danes pa po 116 letih gozd pokriva 67 % površine. Tudi smrekove monokulture izginejo. Gozd starostnih razredov je nadomestilo sonaravno gospodarjenje in mnogonamenski gozd.

Na območju Pohorja (Mislinja) je bilo po Hiltlu samo 1/4 za sečnjo primerne drevja, vse drugo je bilo golo (frate) ali pa mladi sestoja. Danes tu rastejo gozdovi s povprečno zalogo 350 m³/ha. Pretežna večina sestojev pripada optimalni razvojni fazi. Vsi gozdovi — tudi kmečki so negovani.

Danes bolje razumemo blagodejne učinke in kaj pomeni, da gozdna biosubstanca pokriva celo površino, da ni goljav in frat. Vsak del gozda izpolnjuje svoje varovalno, razvojno hidrološko in druge funkcije. Ni več delov, ki ne bi funkcionirali kot gozd. Taki deli so v preteklosti bile frate v veleposestniških in novne v kmečkih gozdovih.

Po pol stoletja sonaravnega gospodarjenja z vsemi gozdovi ne glede na lastništvo so deleži razvojnih faz sestojev uravnoteženi in blizu željenemu stanju. Močno se je zmanjšal delež mladih gozdov, povečal pa delež odraslega gozda oz. optimalne in pomladitvene faze.

Biosubstanca se je bistveno povečala, izboljšala se je njena struktura in kakovost. Gozd funkcionira v svoji mnogonamenski vlogi. Izbojšal se je vodni režim, hudournikov z rušilnim delovanjem skoraj ni več.

Vlaganja v gozdove — ekonomika gospodarjenja

V preteklih decenijah smo vlagali v gozdove eno tretjino vrednosti prodane ga lesa. Od tega polovico v gojenje in varstvo gozdov, drugo polovico pa v prometno infrastrukturo.

Dejanska vlaganja v gojenje so znašala 18.000 delovnih dni na leto — oz. 0,3 dne na ha na leto ali ena dnina na 3 ha gozdne površine. Z gojitvenimi ukrepi smo letno obdelali 2.000 ha oz. 3,5 % vseh površin.

Trend potrebnih vlaganj se bo postopoma zmanjševal z izboljšanjem kvalitete in ekološke stabilnosti gozdov, če bodo ekološke razmere sanirane in vzdrževane v normalnih okvirih.

Vlaganja bomo zmanjšali še s pomočjo odraslega sestoja, ki omogoča in pospešuje indirektno nego. Posamezni nosilci funkcij odpovedujejo, mlad gozd nastaja pod zaščito starega sestoja. Pri tem zastor samodejno izloči nevitelni del mlade populacije, izloči vse, kar ni sposobno čakati. Ostanje vitalni oseb-

1. UVOD:

Uvodoma je potrebno poudariti, da prispevek ni namenjen kritiki gozdarstva v preteklosti, temveč logični analizi dejstev, ki so pripeljale do temeljite reorganizacije gozdnih gospodarstev. Teh tanje pozitivnih in negativnih momentov razvoja gozdarstva v preteklosti bi morale odkriti temeljna izhodišča, ki so osnova za razvoj gozdarstva v prihodnosti.

Gozdna gospodarstva so bila v prete-

ki, izbira kvalitetnega mladega sestoja je zagotovljena.

Zastor blagodejno učinkuje na mladje, da se ne more razrasti. Dobimo vitke mehansko odporne in vitalne osebke, ki jih oblikuje star sestoj in tvorijo bogato osnovo za nadaljnjo izbiro najkvalitetnejših osebkov.

Pomlajevanje, podrejeno negi

V obdobju nastajanja monokultur smreke je pomlajevanje diktiralo gospodarjenje z gozdovi. Sedaj je enakovredno vsem drugim razvojnim stadijem gozda. Pri tem smo napravili še en miselni preskok, kjer vse ukrepe narekuje nega. Obnovo smo še za eno stopnjo podredili negi. Ko rabimo nov sestoj, ga poiščemo in izberemo v naravnem mladju, ki je v zdravem negovanem gozdu povsod prisotno. Z malopovršinskimi negovalnimi sečnjami usmerjamo razvoj pomlajevanja in mladega sestoja. S tem smo dosegli pomembno racionalizacijo.

Ekonomska stabilnost

Na ekološki stabilnosti sloni ekonomska stabilnost gospodarjenja z gozdovi. V območju načrtujemo trajne sečnje oz. donose v višini štiri petine prirastka. Eno petino ga bomo še vedno akumulirali in s tem krepili ekološko in ekonomsko stabilnost. Zaradi nepredvidljive bližnje prihodnosti in zaradi premalo raziskanih učinkov onesnaženega zraka smo za to desetletje načrtovali le v višini dveh tretjin prirastka.

Sedanja stopnja negovanosti sestojev in popolna pokritost površin z gozdovi. Kjer ni neproduktivnih golosekov, nam daje trajno 2 m³/ha/leto večje donose kot golosečni obrat. Simulacijo smo napravili na 3500 ha veliki enoti, ki je bila pred letom 1941 vzorno gospodarjena po golosečnem gozdno gojitvenem obratu. To pa pomeni v območju 100.000 m³ na leto več lesa in več delovnih mest v gozdarstvu in predelavi lesa.

Razlikujejo se tudi potrebna gojitve-

klosti »lastnik in upravljalca« družbenih gozdov, s katerimi so gospodarila po strokovnih gozdarskih načelih in gospodarsko-ekonomskih zakonitostih. Očiten monopolni položaj so zagotavljali vsi socialistični Zakoni o gozdovih, ki so vsakega lastnika gozdov obvezovali k obvezni oddaji lesa. Posredno monopolno določanje cen in deleža obveznih prispevkov lastnikov gozdov je oblikovala samoupravna politika gozdnih gospodarstev z neposrednim in posrednim vmešavanjem lokalnih in repu-

na vlaganja. Pri pretežno naravni obnovi, kjer je regeneracija avtomatizirana, so stroški obnove povezani z izpolnjevanjem, reguliranjem zmesi in nego mladja. Ti pa so za polovico nižji kot pri umetni obnovi. Tudi stroški varstva mladja so nižji, saj naravno mladje v veliki meri varujejo stari sestoji.

Ekonomsko stabilni gozdovi, ki temeljijo na ekološki stabilnosti, so izjemnega pomena za hribovske kmetije, ki do 80 % oz. štiri petine svojega dohodka dobijo iz gozda.

V ekološko stabilnih gozdovih je pomlajevanje povsod prisotno in predstavlja ekosistemsko kategorijo. Tam, kjer pa želimo sestoj regenerirati pa iz naravnega mladja, vključimo po potrebi v obnovo sestojev del tega mladja, ki sedaj postane gozdno gojitvena kategorija. Mlad sestoj, nastal iz naravnega mladja rastišču primerne drevesne vrste, je stabilna osnova bodočega gozda z malo rizika za neuspeh.

Zaključek

Sonaravno gospodarjenje z gozdovi in dosežki zadnjega pol stoletja pomenijo tudi kulturno poslanstvo, ki ga je opravilo gozdarstvo in velika večina gozdarjev, ki so delovali v tem obdobju čisto v težkih in neugodnih razmerah pa vendar pokončno in v duhu gozdarске etike.

Spoznali smo, da je v slogi moč in da uspehe obrodi delo z naravo, ne pa proti njej s podrejanjem izključno kratkoročnim potrebam človeka.

Pred nami niso prijazni časi za gozd in gozdarstvo. Sedanje in prihodnje stiske bodo pritiskale na gozd in ga obremenjevale. Vendar bogat, dosedaj ustvarjeni mnogonamenski gozd bo tudi v prihodnje lažje prenašal bremena kot tisti, ki smo ga nasledili pred pol stoletja.

Ponosni smo na dela naših prednikov. Zanamcem pa tudi predajamo polne in negovane, stabilne gozdove, zato gledamo v bodočnost z zmernim optimizmom.

HUBERT DOLINŠEK

bliških partijskih struktur. Na tem nivoju je bil krog tržnih ekonomskih zakonitosti praktično zaključen, če upoštevamo še seveda »obvezni strateški razvoj« lesno industrijskih gigantov, ki naj bi takratno Jugoslavijo pripeljal v gospodarsko ekspanzijo v primerjavi z »gnilim kapitalizmom«. Rezultati takšnih investicij so enoumno razviti industrijski obrati po vsej Koroški, ki se zaradi svoje nefleksibilnosti velikoserijske proizvodnje, povečini enega samega proizvoda, nikakor ne znajdejo v novih tržnih razmerah. Poleg turističnih Kop so bile to praktično največje investicije Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec izven gozdarske dejavnosti. Najbolje jih je čimprej pozabiti, če je to le mogoče.

Na drugi strani so bile investicije v gozdove skoraj vedno upravičene, če jih seveda ocenjujemo z današnjimi kriteriji ekonomike. Izgradnja gozdnih cest, vlak, telefonije med kmetijami, zimsko in letno vzdrževanje gozdnih prometnic, biološka vlaganja v gozdove, itd. so še vedno tisti temeljni ekonomski pogoji, ki so tako ali drugače prispevali k razvoju podeželja. Kljub trenutno težki ekonomski situaciji se bodo ta vlaganja dolgoročno pokazala kot racionalna. Vsekakor pa je bil vložen delež lastnikov pri tem previsok, vsaj po mojem mnenju.

Strokovna gozdarska načela, ki so se po drugi svetovni vojni postopno in dosledno vgrajevala v gospodarjenje z gozdovi, so s konceptom sonaravnega gospodarjenja pripeljala do rezultatov, ki nam jih zavidajo marsikje po Evropi. Največje zasluge za utemeljitev sonaravnega gospodarjenja imajo predvsem starejši gozdarji, ki so ga uveljavili in vgradili v gozdarsko strokovno delo, praktično neodvisno od politične industrializacije. Prostorski koncept razvoja je omogočal celovit razvoj kmetij, kjer je gozdar prestopil magični prag gozdnega roba in načelo trajnosti prenesel na celotno gozdno krajino. Krepitve splošno koristnih funkcij je ob takšnem konceptu praktično samoumevna. Kdo ima več zaslug za takšen koncept gozdarskega razvoja: tisti, ki so ga ponesli preko državnih meja ali tisti, ki so ga gradili v gozdovih; to sodbo prepuščam vam.

Že bežen pregled preko preteklega gospodarjenja z gozdovi opozarja na pozitivne in negativne trende gozdarskega razvoja. Na osnovi dosedanjih spoznanj je mogoče postaviti temeljna izhodišča razvoja gozdarstva, ki bi omogočala optimalen razvoj gozdarske stroke, s tem gotovo tudi gozda in gozdne krajine. Zakaj rušiti vse, kar je bilo pozitivno, če že ne iščemo odgovornosti za vse, kar je bilo negativnega?

2. JAVNI IN LASTNINSKI ODNOS DO GOZDA

Po sprejemu novega Zakona o gozdovih je izrazito poudarjen lastninski odnos lastnikov gozdov na eni in javni interes širše družbene skupnosti na drugi strani. Gozdarska stroke bo morala v prihodnje oba nasprotujoča si interesa blažiti predvsem z:

— popolnoma novim pristopom do lastnika gozda in

— zagotavljanjem splošno koristnih funkcij gozda, ki se spreminjajo v času in prostoru.

Pristop do lastnika gozda mora temeljiti na medsebojnem sodelovanju, izmenjavi gozdarjevih teoretičnih in praktičnih znanj ter izkušenj lastnika v svojem gozdu, vsekakor pa mora temeljiti na izobraževanju in usmerjanju lastnikov k skupnemu cilju: naravnemu gospodarskemu gozdu s trajno proizvodno in splošnokoristnimi funkcijami gozda. Slednje praktično definirajo javni interes, ki bo vedno v nasprotju s proizvodno funkcijo gozda oziroma željami lastnika. Dolgoročnost in trajnost sta načeli, ki jih bosta morala sprejeti oba: gozdar in lastnik. Kultura dialoga, medsebojno spoštovanje, priznanje stroke in lastnikovega interesa je samo nekaj spoznanj, ki jih bomo morali sprejeti v skupnih prizadevanjih za doseg postavljenega cilja. Medsebojna obtoževanja v preteklosti k temu gotovo niso pripomogla, vsaka vojna, tudi besedna pa na koncu zahteva strpnost in dialog.

3. EKONOMSKA UTEMELJITEV STROKE

To temeljno izhodišče definira vlogo gozdarja pri neposredni koristi lastniku. Trajni donos iz gozdov, predvsem pa kritična biomasa v gozdu, sta pogoj za doseganje vzgoje kvalitetnih lesnih proizvodov, ki na zahodnem trgu dosegajo enkrat in večkrat višje cene kot pri današnjih tržnih razmerah v Sloveniji. Količina lesne biomase je pogoj za bodočnost gozdnega ekosistema, kvaliteta lesne biomase pa je pogoj za ekonomsko stabilnost lastnika. Za trajni donos iz gozdov je velika razlika med strokovnim in laičnim posegom. Sonaravno gospodarjenje zahteva ogromno teoretičnih in praktičnih znanj, ki se stalno dopolnjujejo in plemenitijo z novimi dognanji iz zakonitosti delovanja in razvoja gozdnih ekosistemov. Koncept nege in naravne obnove vedno bolj prihajata do izraza, saj se stroški umetne obnove, žetve in varstva enega hektara gozda že v treh letih od snovanja dvignejo preko 8000 DEM in to pri relativno ceneni delovni sili v Sloveniji!

Neposredno ekonomsko korist gozdarske stroke je seveda mogoče prikazati z večanjem produktivne sposobnosti rastišč, kar pokaže že bežna statistika porasta lesnih zalog in etatov v povojnih letih. V prispevku ni mogoče prikazati detaljnih analiz, vendar na tem področju načela gozdarske stroke niso v antagonizmu s težnjami lastnikov gozdov.

4. VLOGA GOZDARSTVA PRI RAZVOJU PODEŽELJA

Velika gozdnatost in celki v višjih legah so značilnosti koroške krajine. Praktična spoznanja, predvsem na področju Radelj, so pokazala, da se strokovno de-

GORAZD MLINŠEK

Kmalu, ko se je zaposlil v gozdarstvu, smo ugotovili, da je dober pisec in smo ga povabili k sodelovanju. Sprejel je povabilo, postal zvest sodelavec VIHARNIKA in član uredniškega odbora. Vedno je pravočasno napisal besedilo, za katerega smo se dogovorili.

Pisal je strokovne članke iz svojega področja dejavnosti — varstva gozdov, bralcem je predstavil gozdne učne poti, kulturno dejavnost KUD Gozdar Crna, strokovne ekskurzije, dogodke, ki so vezani na delo in življenje gozdarjev.

Ravno tako sočne, kot so njegova besedila, so karikature, ki pestrijo vsebino VIHARNIKA.

ROK GORENŠEK

Rad piše. Poleg Jožeta Krevha je bil urednik Priloge za kmetijstvo, ki je izhajala v VIHARNIKU. Priloga je prenehala izhajati zaradi statusnih sprememb Koroške kmetijske zadruge, Rok pa je kljub temu ostal naš zvesti sodelavec.

Pisal je strokovne članke o varstvu pri delu na področju kmetijstva, o jubilejih naših sodelavcev in znancev, predstavil nam je najrazličnejše zgodbe iz ljudskega izročila.

Veliko življenjskih zgodb je opisal tudi v nekrologih naših sodelavcev, kmetov, znancev.

Njegovi prispevki so del kronike, ki jo piše VIHARNIK o življenju v naši krajini.

RUDI REBERNIK

Že nekaj let lahko redno beremo njegove članke v VIHARNIKU, v katerih nam odlično predstavlja življenje ljudi v Razborju. Veliko je pisal o zgodovinskih dogodkih v tem kraju, o življenju in delu ljudi, še posebej gozdnih delavcev, o njihovem kulturnem udejstvanju.

Z velikim zanimanjem za identiteto našega človeka je spremljal dogajanje v svojem kraju od svoje rane mladosti in nam jih opisoval tako tankočutno, da smo lahko dobili občutek o naših koreninah.

Zavod za gozdove Slovenije

Namen prispevka je predstavitev organizacije in delovanja Zavoda za gozdove Slovenije, čeprav se v takšnih predstavah ni mogoče izogniti dolgotrajnim in formalnim naštevanjem. Zaradi aktualnosti problematike so v nadaljevanju predstavljena samo najpomembnejša dejstva organizacije in delovanja Zavoda.

Prehodne in končne določbe Zakona o gozdovih zahtevajo reorganizacijo gozdnih gospodarstev na:

- javno gozdarsko službo,
- izvajalska gozdarska podjetja in
- zadrage.

Isti zakon zahteva ustanovitev Zavoda za gozdove Slovenije, ki opravlja javno gozdarsko službo v vseh gozdovih. Ustanoviteljske pravice in obveznosti izvršuje vlada Republike Slovenije.

Najpomembnejše dejavnosti Zavoda je mogoče strniti v naslednje skupine nalog:

- spremlja stanje in razvoj gozdov,
- spremlja biološko ravnotežje v gozdovih,
- izdelava program varstva gozdov in zagotavlja izvedbo,
- izdelava strokovne podlage za program razvoja gozdov Slovenije,

— usmerja gospodarjenje z gozdovi in gozdnim prostorom,

— izdeluje gozdnogospodarske načrte, lovskogojitvene načrte območij ter druge strokovne podlage za gospodarjenje s prosto živečimi živalskimi vrstami,

— sodeluje pri prostorskem načrtovanju,

— usmerja gradnje in vzdrževanje cest,

— vzpostavlja in vodi evidence in baze podatkov za gozdove,

— obdeluje podatke, pripravlja informacije in metodologije za zbiranje podatkov o stanju in razvoju gozdov,

(Nadaljevanje s 7. strani)

lo gozdarja ne more končati z gozdnim robom. Koncept policentričnega razvoja Slovenije zahteva, da je pomoč in svetovalna vloga izredno pomembna pri razvoju kmetije kot celote. Parcialen pristop kmetijcev, gozdarjev, arhitektov, odkupovalcev in drugih zahteva sistozo svetovanj, ki jih bo kmet sprejel od tistega, ki bo ponudil dolgoročno ekonomsko stabilno rešitev eksistence in razvoja kmetije.

To temeljno izhodišče predstavlja svojevrsten izziv, ki ga je mogoče predvsem na dosedanjih izkušnjah nadgraditi in prenesti na nivo celotnega območja. Nega gozdnih krajin in nega kmečkega človeka (Modic, Gozd. vestnik 4/93), ki bo vedno njen sestavni del, je perspektiva, ki se ji gozdarji ne smemo in ne bomo mogli izogniti.

5. INFORMACIJSKI SISTEM

Z organizacijo Zavoda za gozdove Slovenije je postavljen pogoj za izgradnjo informacijskega sistema, ki bo zagotovil povezavo na državnem in območnih nivojih. Pravočasne in ažurne informacije so pogoj, da informacijski sistem permanentno deluje in še posebej, da ne prihaja do informacijske zmede, kar je bila značilnost bivših informacijskih sistemov gozdnih gospodarstev.

Prostorska informatika je najbolj občutljivo področje, ker vzpostavitve in vzdrževanje prostorskega informacijskega sistema zahteva specifična znanja in dober team strokovnjakov. Trenutno so ti pogoji izpolnjeni, zato mora biti zagotovljena možnost vzdrževanja in strokovnega razvoja tega sistema tudi v prihodnje.

6. TEAMSKO DELO

Že zdavnaj so minili časi, ko je posameznik še lahko obvladal tako kompleksno področje, kot je gozdarstvo. Temeljno izhodišče uspešnega in učinkovitega dela v gozdarstvu je samo teamski pristop, ki na osnovi znanja in izkušenj prinaša širok spekter splošnih znanj, s katerimi je potrebno oborožiti gozdarja, ki bo v vsakodnevem kontaktu z lastniki gozdov. V strokovnem smislu je to ena

najtežjih in najzahtevnejših nalog, ki jih bomo morali v gozdarstvu čimprej realizirati.

Teamsko delo je tudi pogoj za interdisciplinarni pristop pri razvoju gozda in krajine.

7. FINANČNA NEODVISNOST

V trenutku, ko postane gozdar javni uslužbenec, preneha finančna obremenjenost, s katero je bil obremenjen pri gopodarjenju z gozdovi v preteklosti, predvsem pa pri odnosih z lastnikom gozda. Finančna neodvisnost je izredno pomemben moment, ko se stroka lahko posveti samo javnemu in lastniškemu interesu do gozda.

8. ZAKON O GOZDOVIH

V juniju sprejet Zakon o gozdovih je pravna in moralna obveza tako za gozdarsko stroko kot lastnika.

9. NAMESTO ZAKLJUČKA

V sestavku je opredeljenih samo ne-

kaj bistvenih splošnih temeljnih izhodišč, ki bodo odločilno vplivale na strategijo razvoja slovenske gozdarske stroke, nikakor pa ni namen prispevka utrujanje bralcev z oblikovanjem notranje strukture javne gozdarske službe. Nastale spremembe v slovenskem prostoru so dejstvo, ki ga je treba sprejeti z name-nom oblikovanja dinamične in fleksibilne gozdarske stroke. Poudarjam, da se ne želim postavljati v vlogo razsodnika nastalih razmer, niti gospodarjenja v preteklosti, temveč želim s tem sestavkom opozoriti na temeljna izhodišča, ki so pogoj optimalnega delovanja javne gozdarske službe. Gotovo pa se ne sramujem tega, da sem gozdar! Koncepti politike se izrazito spreminjajo v prostoru in času, politiki prihajajo in odhajajo, stroka takšna ali drugačna pa se lahko samo razvija.

Spec. MILAN TRETJAK

Preživeli bodo le Viharniki!

V jubilejni številki Viharnika je morda najbolj nevhvaležno pisati o delavcih, o kadrovanju, izobraževanju, reševanju socialnih problemov. Veliko ljudi je svoje delo posvetilo reševanju prav teh problemov v vseh teh petindvajsetih letih. Uspehi, ki so jih dosegli, danes bledijo pod težo ukrepov, ki jih gozdarstvu prizadevajo sprejeti zakoni. Danes so najpogostejše uporabljene besede: začasni in trajni tehnološki viški in ukrepi, kako čim bolj in čim hitreje zmanjšati število zaposlenih delavcev. To dejstvo potrjujejo številke: v letu 1989 je bilo zaposlenih v GG 832 delavcev, 795 v letu 1990 — 636 v letu 1991 — 544 v letu 1992 — 499 v letu 1992 — 435 v letu 1993.

Proces zmanjševanja se ne ustavlja in ob razdružitvi delavcev in premoženja na Zavod za gozdarstvo in izvajalsko podjetje bo glede na obseg dela, ki še obstaja, izgubilo zaposlitev še nadaljnjih 150 delavcev.

V zadnjih treh letih smo izčrpali skoraj vse možnosti, kot so dokupi delovne dobe, upokojitve, sofinansiranje samostojne dejavnosti, odpravnine. Ostajajo torej trajni tehnološki viški, ki bodo pod 6 mesecih prešli na Zavod za zaposlovanje.

To usodo delijo z delavci tudi študenti in pripravniki. Danes imamo le še 15 študentov (leta 1989 ob razdružitvi 74) in dva pripravnika (še leta 1991 jih je bilo 21). Študentom, ki končajo pripravništvo, ne moremo zagotoviti delovnega mesta in odhajajo drugam. Tako izgubljamo načrtno študentirane dipl. oec., ekonomiste, dipl. ing. računalništva. Nujno bi jih potrebovali, pa o zaposlitvi le-teh niti sanjati ne smemo.

Morda še nekaj drobtin o počitniških domovih. Naš Filip Jakob, kjer so gozdarji od leta 1969 preživljali dopust, že od novembra 1991 nudi zavetje 64 beguncem iz Hrvaške. Zgradba po čudežu še stoji nepoškodovana, popokalo je menda le nekaj šip, begunci pa zaradi nevarnosti večji del časa preživijo v kleti in v prostorih pod teraso. Da ne pozabimo na lastništvo, nam Komunalno podjetje iz Filip Jakova redno mesečno pošilja visoke račune za elektriko, vodo, komunalne storitve. Kontejnerji v Lanterni pri Poreču so zaprti že tri leta, pa smo upravi kampa kljub temu dolžni kar precej DEM za koriščenje prostora. Osta nam je še Portorož, kjer lahko v Bernardinu koristimo štiri oz. dve sobi. Vsaj to možnost so letos naši delavci koristili vso sezono. V teh letih smo pozabili na letna in zimska športna srečanja delavcev, na tekmovanja gozdnih delavcev—sekačev, pa na republiške gozdarske športne igre. Opuščamo oblike izobraževanja in izpopolnjevanja, seminarji so predragi. Kdo bo urejal VIHARNIK, če tega delovnega mesta ne bo. Viharje bodo preživeli le VIHARNIKI! Majda KLEMENŠEK

- zagotavlja sadike gozdnih drevesnih in grmovnih vrst,
- opravlja vzgojnoizobraževalno dejavnost s področja gozdarstva za lastnike gozdov in javnost,
- skrbi za popularizacijo gozdov in obveščanje javnosti o pomenu gozdov,
- opravlja dejavnost lovstva, prodajo uplenjene divjadi in z lovstvom ter gozdarstvom neposredno povezano turistično dejavnost
- ter številne druge naloge, ki so opredeljene v Zakonu o gozdovih.

S soglasjem vlade Republike Slovenije lahko zavod ustanovi drug zavod ali podjetje, prav tako lahko sklepa pogodbe in opravlja druge pravne posle v okviru dejavnosti, ki je vpisana v sodni register. Premoženje zavoda je last Republike Slovenije. Zavod izvaja svojo dejavnost na sedežu v Ljubljani in po posameznih štirinajstih območnih enotah (bivša gozdnogospodarska območja) s krajevnimi enotami (gozdnimi upravnimi).

Direkcijo zavoda sestavlja pet sektorjev in sicer:

- sektor za gojenje in varstvo gozdov,
- sektor za gozdno in prostorsko načrtovanje ter informatiko,
- sektor za gozdne prometnice in tehnologijo dela,
- sektor za živalstvo in varstvo narave,
- splošni sektor.

Strokovne službe območne enote so sestavljene enako kot na direkciji zavoda, le splošnega sektorja na območnem nivoju ni. Zadnji predlog opisa delovnih mest predvideva nekoliko drugačno delitev znotraj direkcije in sicer na:

- oddelek za načrtovanje razvoja gozdov in gozdnega prostora,
- oddelek za usmerjanje razvoja populacij prosto živečih vrst divjih živali,
- oddelek za gozdne prometnice in tehnologijo dela,
- oddelek za razvoj podeželja in za stike z lastniki gozdov ter javnostjo.

Analogno so na območnem nivoju: oddelek za načrtovanje razvoja gozdov in gozdnega prostora, služba za usmerjanje razvoja populacij prosto živečih vrst divjih živali ter služba za gozdne prometnice in tehnologijo dela. Struktura notranje organizacije bo v vsakem primeru prilagojena lokalnim razmeram na nivoju območij ob pogoju, da pokriva vse zahtevane zakonske naloge oziroma dejavnosti Zavoda.

Organi Zavoda so: svet zavoda, direktor zavoda in strokovni svet zavoda. Svet zavoda bo sestavljal predsednik in 21 članov (Vlada Republike Slovenije 3, lastniki gozdov 3, izobraževalne in raziskovalne organizacije s področja gozdarstva 1 in območne enote 14 predstavnikov).

Direktorja zavoda imenuje in razrešuje vlada Republike Slovenije. Organizira in vodi delo ter poslovanje zavoda, predstavlja in zastopa zavod in odgovarja za zakonitost dela zavoda. **Strokovni svet zavoda** je kolegijski strokovni or-

gan, ki ga imenuje direktor zavoda. **Svet območne enote** sestavljajo predsednik in osem članov. Po tri predstavnike sveta območne enote sestavljajo predstavniki:

- lastnikov gozdov,
- lovstva, kmetijstva ter varstva naravne in kulturne dediščine,
- ustanovitelja in lokalnih skupnosti z območja.

Vodja območne enote organizira in vodi delo ter poslovanje območne enote, za pomoč pri delu imenuje strokovni svet, ki je kolegijski strokovni organ vodje območne enote.

Na osnovi postavljenih zakonskih zahtev je posebna komisija Ministrstva za kmetijstvo in gozdarstvo izdelala potrebno število zaposlenih v zavodu za gozdove Slovenije. Izhodišče je bil izračun potrebnega gozdarskega kadra na nivoju gozdnogospodarskih enot oziroma gozdnih uprav. Vhodni kriteriji za izračun so bili: površina s težo 35 %, posek s težo 54 % in lastništvo s težo 11 %. Na osnovi določitve gozdarske strokovne službe je bilo proporcionalno izračunano število kadrov na območnem nivoju in v direkciji zavoda. **Skupni izračun za zaposlene v zavodu je naslednji:**

- državni nivo 23 (dipl. ing., oec., iur.)
- območni nivo 164 (116 dipl. ing., 48 tehnikov)
- nivo gozdnih uprav 580 (147 dipl. ing., 433 gozd. tehn. — ing. gozd.)
- finance in administracija 56 (ekonomski tehnik)
- skupaj 823

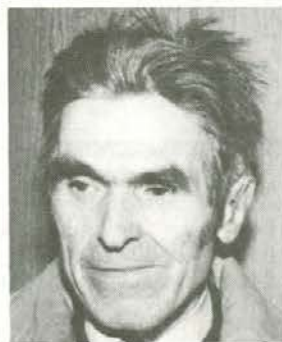
Ker v prispevku ni mogoče predstaviti natančnih analiz, niti kriterijev za posamezne vrste del, navajam število zaposlenih na Zavodu samo za primerjavo s podobnimi situacijami (Gozd. vestnik št. 7-8/93, F. Perko) in z informacijami različnih medijev.

Gotovo je zanimivejši območni nivo, ki predvideva število gozdarskih kadrov in organizacijo za območje Slovenj Gradec. Na območnem nivoju je predvidenih šest gozdnih uprav z naslednjo kadrovsko zasedbo: GU Mislinja (1 dipl. ing. + 5 revirnih gozdarjev), GU Slovenj Gradec (2 dipl. ing. + 5 revirnih gozdarjev), GU Dravograd (1 dipl. ing. + 3 revirni gozdarji), GU Ravne (1 dipl. ing. + 4 revirni vodje), GU Črna (2 dipl. ing. + 7 revirnih gozdarjev) in GU Radlje (2 dipl. ing. + 7 revirnih gozdarjev). V strokovni službi območne enote bo zaposlenih 10 dipl. ing., 3 gozdarski tehnik in 4 ekonomski tehnik za opravljanje finančno tajniških nalog. Skupaj bo torej na slovenjgraškem območnem nivoju zaposlenih 19 dipl. ing., 31 ing. gozd.-gozd. tehnik, 3 gozdarski tehnik in 4 ekonomski tehnik. Predvidena organizacija ni dokončna.

Organizacijsko shemo mora potrditi vlada Republike Slovenije. Zavod za gozdove Slovenije naj bi pričel samostojno delovati 25. 12. 1993, če ... Vendar »če-jev« je v tem trenutku še veliko.

Spec. MILAN TRETJAK

LUDVIK MORI

V VIHARNIKU je objavil prvi članek maja 1972 pod naslovom »Kaj meni kmet«. Od tedaj naprej so bili njegovi članki sestavni del vsebine VIHARNIK. Pri pisanju se ni omejl samo na probleme kmeta.

Svojo naravno inteligenco je vse skozi plemenitil z branjem in učenjem, zato so njegova besedila »bralna« in vsebinsko pestra. Predstavil nam je veliko posameznikov, značilnosti in znamenitosti krajev, obnovljenih sakralnih spomenikov ipd.

Pred nekaj leti je začel tudi fotografirati. Od tedaj k svojim besedilom redno priloži tudi kakšno fotografijo.

Mag. JOŽE PRATNEKAR

Kot kmetijski strokovnjak je začel intenzivno sodelovati v VIHARNIKU s svojimi prispevki v kmetijski prilogi. Kmetovalcem je na ta način svetoval, kako naj pridelujejo krmo in razne poljščine in kako naj skrbijo za zemljo, da jim bo dala čim več in ostala rodna in zdrava.

Za marsikoga so Pratnekarjevi članki predstavljali dodatno izobraževanje, saj svoje bogato strokovno znanje posreduje direktno.

FRANC JURAČ

»Brez njegovih prispevkov bi bil VIHARNIK nekam prazen.« večkrat kdo pripomni. Res je, njegov objektiv ne zamudi nobene prireditve, nobenega aktualnega dogodka v koroški krajini. Tudi on nas obvešča na svoj način, z odličnimi foto-reportažami o pomembnih dogodkih že 25 let.

Fotografiral je veliko pomembnih politikov prejšnje in nove oblasti, kulturne delavce, gospodarstvenike, cerkvene veljake, predstavil je nešteto obrazov iz naših kmetij, tovarn, ulic, fotografiral in pisal je o kulturnih in zabavnih prireditvah, skratka o vsem, kar zanima našega bralca.

Pred 30 leti so bili prvič urejeni zasebni gozdovi v gozdnogospodarski enoti Radlje — levi breg

Pred 30 leti je bil izdelan prvi gozdnogospodarski načrt gozdnogospodarske enote Radlje — levi breg. Urejevalci so na terenu skupaj z lastniki gozdov vzpostavili lastniške in sestoje meje in jih označili, opisali preko 1300 sestojev, jih skoraj vse premerili, izvrtali več kot 10000 izvrtkov za določitev prirastka, več tisoč višin za določitev tarif in izmerili več sto kilometrov mej. Terenska dela so potekala od zgodnje pomladi do zime davnega leta 1961.

Poleti, ko so bile počitnice, so se ob ponedeljkih zjutraj, že pred šesto uro na Glavnem trgu v Slovenj Gradcu in nato še na Muti, v Radljah, Vižingih in drugod, zbrali šolarji, delavci, tehniki in inženirji. S kolesi ali z vlakom so se odpeljali do Vuzenice ali Vuhreda, Gortine, Mute ali Radelj, nato pa peš zagrizli v strmine Bistriškega jarka, Brezovca, Suhlega vrha. V teh samotnih krajih takrat še ni bilo cest in so bile noge edino prometno sredstvo. Spali so na senikih, včasih tudi v hišah, pri kmetih pa za mali denar dobili zajtrk in večerjo. Delo se je pričelo zgodaj zjutraj in je trajalo skoraj do večera. Opoldan pa sta se prilegli malica in ura počitka: jeseni, ko se je že ohladilo, tudi pri ognju. Delo na terenu je trajalo do sobote, ko so prenehali delati okrog trinajste ure, da so do večera prišli domov. Seveda ni bilo samo delo, so bili tudi dvoboji v taroku in šnopsu, ob večerih in moštvu razgovori z domačimi, tu in tam se je skovala tudi kakšna ljubezen. Pozimi pa so zvonili mlinčki, s katerimi so obračunavali neskončne kolone podatkov, risali so karte in napisali načrt.

Življenje je bilo takrat v teh krajih izredno trdo. Kmetije so bile majhne in srednje velike. Strojev za delo skorajda ni bilo. Hiše in gospodarska poslopja so bila v slabem stanju. Ni bilo cest, elektrifikacija je bila šele na pohodu. Mladi ljudje, ki niso videli prihodnosti v kmetijstvu, so odhajali in si iskali boljše življenje v dolini. V hribovskih predelih enote je l. 1931 živelo še 1879 prebivalcev, l. 1953 1666, l. 1971 1406 in l. 1991 le še 1135. Na kmetijah so hrano pridelali večinoma doma. Denar so zaslužili s prodajo lesa in živine.

Gozdovi so bili močno posekani, z nizkimi lesnimi zalogami, velikim deležem drobnega lesa, zasmrečeni. Delo v gozdu je bilo izredno težavno, saj še niso delali z motorkami. Ker ni bilo cest so spravljali les v dolino po slabih in strmih poteh s konji in voli.

Gozdnogospodarski načrti, ki so bili narejeni v letih 1972, 1982 in 1992 so kronike, ki prikazujejo spremembe v ži-

vljenju prebivalcev, pokrajini in gozdovih. Večina stvari, ki jih prvi načrt obravnava kot probleme, je bilo urejenih: vse področje je bilo elektrificirano, zgrajene so bile ceste, hiše in gospodarska poslopja so bila večinoma zgrajena na novo ali obnovljena, kmetije so opremljene s stroji in usmerjene v tržno proizvodnjo. Tudi podoba gozdov se je bistveno spremenila: povečale so se lesne zaloge, prirastek in etat, večji je delež listavcev, drevje je bistveno debelejšo in bolj kvalitetno.

V ilustracijo navajam nekaj podatkov in primerjav med leti 1962 in 1992. Površina zasebnih gozdov je 3184 ha in pripadajo 450 lastnikom; 233 kmetom, 156 polkmetom, kjer je vsaj eden na kmetiji zaposlen in 71 nekmetom. Gozdnost enote je 54 %.

Lesna zaloga na ha se je povečala do 220 m³ na 318 m³ oz. za več kot 3 m³ na leto, prirastek od 5.12 m³/ha na 7.03 m³/ha. Etat je bil določen za naslednjih deset let leta 1962 32 m³/ha, posekano je bilo 32 m³/ha, leta 1972 je bil etat 45 m³/ha, posekano je bilo 45 m³/ha in leta 1982 je bil etat 45 m³/ha in je bilo posekano 45 m³ na hektar v desetih letih. Delež iglavcev se je v 30 letih znižal od 94.5 % na 89.6 %, kar je izredno pozitivno za ohranitev plodnosti gozdnih rastišč in za zdravstveno stanje gozdov. Bistveno se je spremenila debelinska struktura gozdov: delež drobnega lesa s premerom do 30 cm se je znižal od 59 % na 31 %, povečal pa se je delež srednje debelega lesa s premerom 30—50 cm od 39 % na 52 % in de-

belega lesa s premerom nad 50 cm od 2 % na 17 %. V zadnjih 10 letih so posadili 150 ha in negovali 1228 gozdov. V vsej enoti, ki je obsegala tudi 1402 ha državnih gozdov, je bilo zgrajenih 181 km gozdnih cest in je z gostoto 24.7 m³/ha produktivnih cest in 56.5 m³/ha traktorskih poti, ena najbolj odprtih enot v območju. Razveseljivo je, da se je stanje gozdov tako izdatno popravilo, kljub temu, da smo plačali večino investicij, ki so bile nujne za razvoj.

Prihodnji razvoj vidim v proizvodnji biološko zdrave hrane za trg in v razvoju turizma in obrti na osnovi predelave lesa, za kar so v teh izredno lepih krajih dobre možnosti.

Za razvoj gozdov, ki naj bi lastniku trajno zagotavljali kar največji dohodek, je pomembno: intenzivna nega in gošč, da se še poveča delež listavcev, pravočasna in intenzivna redčenja drogovnjakov, čim manjši posegi v debeljake, ki morajo imeti visoke lesne zaloge, na najboljših rastiščih tudi do 900 m³/ha, velik delež gozdov v obnovi, kjer naj bi posekali večji delež etata in zagotavljale naravne obnove. Potrebno je opravljati ukrepe, ki bodo preprečili množični razvoj podlubnikov in drugih bolezni z vzpostavljanjem gozdnega reda in preventivnimi ukrepi, kot je polaganje kontrolno-lovnih nastav. Prizadevati si je potrebno za vzpostavitev ravnotežja med divjadjo (srnjad) in prehrambeno sposobnostjo gozdov. Pri sečnji in spravilu pa naj bi bilo poškodb na sestoji čim manj.

K. ZAGORC

Dne 14. 10. 1993 je orkanski veter podrl več kot 2 ha odraslega gozda (Olševa odd. 128) — Foto: Gorazd Mlinšek

Vzdrževanje gozdnih cest

Na območju štirih koroških občin je 1876 km gozdnih cest. Od vseh zgrajenih jih je ca. 20 % takih, ki so namenjene predvsem gospodarjenju z gozdovi, vse ostale pa so pretežno javnega značaja, ker omogočajo dostop do kmetij, zaselkov oz. vasi ter turističnih izletniških in drugih podobnih objektov.

Zakon o gozdovih določa, da sredstva za vzdrževanje gozdnih cest zagotavlja: lokalne skupnosti iz lastnih sredstev in iz pristojbin, ki jih plačujejo lastniki gozdov ter Republika Slovenija.

V prehodnem obdobju, do ustanovitve lokalnih skupnosti in do uvedbe pristojbin, zagotavlja minimalna sredstva za vzdrževanje gozdnih cest Republika Slovenija iz proračuna. Sredstva v tranšah (spomladanska, jesenska) nakazuje na žiro račun gozdnega gospodarstva.

Delavci javne gozdarske službe na gozdnem gospodarstvu so dolžni izdelati, v okviru odobrenih sredstev, program vzdrževanja gozdnih cest po občinah in

po objektih in ga predložiti Ministrstvu za kmetijstvo in gozdarstvo, ob enem pa pri izvedbi programa zagotoviti čim večje sodelovanje lastnikov gozdov, krajevnih skupnosti in občin.

Ker je iz republiškega proračuna odobrenih le ca. 20 % potrebnih sredstev za vzdrževanje vseh gozdnih cest, se vzdrževalna dela izvajajo le na najbolj obremenjenih cestnih odsekih s tem, da višina porabljenih sredstev ne preseže vrednosti 60.000 SIT/km. Vzdržujejo se predvsem vzdolžne (jarki) in prečne (propusti, dražniki, mostovi) odvodne naprave.

V letu 1993 je iz republiškega proračuna zagotovljenih 8.420.049,00 SIT za spomladansko in 14.276.428,00 SIT za jesensko in zimsko vzdrževanje cest. Skupaj 22.696.477,00 SIT.

Sredstva smo po km cest v zasebnih in moratorijskih gozdnih razdelili na posamezne občine in sicer:

Občina	km cest	Odobren znesek		Skupaj
		spomlad.	jesen.—zima	
Slovenj Gradec	498,4	2.479.468	4.206.179	6.685.647
Ravne na Koroškem	450,7	2.195.463	3.757.028	5.952.491
Dravograd	267,1	1.325.495	2.250.873	3.576.368
Radlje ob Dravi	474,2	2.419.623	4.062.348	6.481.971
Skupaj:	1690,4	8.420.049	14.276.428	22.696.477

Od gornjega zneska je za zimsko vzdrževanje rezerviranih 3.961.316,00 tolarjev. To pokriva dvakratno pluzenje cest po potrjenih planih. V dogovoru z občinami so za pluzenje določeni najbolj obremenjeni cestni odseki.

Pluzenje cest je v okviru občin usklajeno s Cestnim podjetjem Maribor in občinskimi komunalnimi podjetji.

Z izvajalci pluzenj so sklenjene ustrezne pogodbe, iz katerih je razviden obseg pluzenj (cestni odseki in dolžina), normativ, pogodbeni cena (urna postavka), prioriteten red, nadzor in meja pluzenja 15 cm debeline snega. Pogodbeni izvajalci lahko pluzijo cestne odseke, ki niso v seznamih šele po izvedbi pogodbenih nalog in v lastni režiji.

Po dogovoru naslednja pluzenja pokrivajo občine z lastnimi sredstvi.

Po gozdnih cestah se vozimo na lastno odgovornost. Ko vstopamo nanje, se moramo zavedati, da so zaradi skopih namenskih finančnih sredstev slabše vzdrževane (mehka vozišča, bočne zaje-de v nasipih, kamenje na cesti, razbrzdana vozišča, pomanjkljiva zimska obeležba, spolzka vozišča, itn).

Zagotovimo si lastno varnost in varnost drugim udeležencem v prometu s

skrajno previdno vožnjo (prilagajanje hitrosti stanju ceste) in s tehnično brezhibnim vozilom.

TONE VAUKAN

Popis poškodb na cesti Jurin—Končev hlev — Foto: Gorazd Mlinšek

VIKTOR LEVONIK

Poznamo ga po zgodbah iz kmečkega življenja, ki jih piše, kot da jih je sam doživel. Rad piše o ljubezni, srečni ali nesrečni, včasih celo tragični. Piše tudi o tegobah starejših ljudi, pa tudi o njihovih radostih, rad razglablja o smislu življenja, o človeških napakah, nasilju, grobstih in nas pouči o vrednotah življenja.

S svojimi prispevki pestri vsebino našega glasila.

Sedaj, ko razmere v GG niso najbolj naklonjene dejavnostim, ki ne prinašajo profita, si on zelo prizadeva, da bi VIHARNIK še nadalje izhajal, z iskanjem možnosti prodaje in zbranjem naročnikov.

JOŽE KRAJNC

Tudi njegovo ime se redno pojavlja v VIHARNIKU. Ni se opredelil za določeno vsebino. Marsikdaj napiše prispevek kot repliko na že objavljen članek. Takrat je njegovo pero kritično, večkrat tudi pikro.

S svojimi prispevki pa nas obvešča tudi o kulturnih dogodkih iz Mislinjske doline. Nazorno je opisal čase po 2. svetovni vojni.

Večkrat je objavil ljudske reke, ki jih je zbral in zapisoval, nekaj pa jih je sestavil kar sam.

MIHAELA LENART

Vsebinsko našega glasila je pestrila s svojimi literarnimi prispevki. Pisala je zgodbe o življenju ljudi na kmetih, o njihovih nagnjenjih in strasteh, o srečih in nesrečah, opisovala je naravne lepote okolja, v katerem živi. Večkrat napisala tudi osmrtnico, ko je umrl znanec, sosed, prijatelj. Da bi beseda izrazila bolečino, je marsikdaj zapisala tudi v verzih.

Mihaelina strast pa je risanje. Upodablja motive iz kmečkega okolja, zelo lepa pa so njena tihoožitja. Večkrat smo opremili besedila z njenimi risbami.

Viharnik in ekologija

O vprašanih varstva okolja in obolevnosti naših gozdov zaradi onesnaženega zraka je bilo skozi petindvajset let v Viharniku veliko napisanega. Prelistal sem prve letnike Viharnika oziroma takratnih Obvestil in našel v septembrski številki leta 1969 članek z naslovom Gozd umira. Napisal ga ni gozdar temveč tajnica pri gozdnem obratu Ravne, gospa Vida Gerl, ki je vznemirjena videla, kako gozdovi po Navrškem in Preškem vrhu nimajo več zelene barve. »Nekam sivi so in otožni.« je zapisala. »Prosim kateregakoli gozdarskega strokovnjaka,« je nadaljevala »ki bo ta moj prispevek prebral in se bo ob njem zamislil, da v našem glasilu obrazloži, kako stoje stvari okrog plina in gozda pri nas na Ravnah.« Potem skoraj ni več številke, v kateri Viharnik ne bi zapisal nekaj o vedno slabšem zdravstvenem stanju naših gozdov.

Gozdovi v okolici ravenske železarne so se sušili zaradi preobilnega žvepla in škodljivega prahu v zraku. Gozdarjem je vedno večje težave začel povzročati lubadar, ki je v oslabelem drevju našel optimalne razmere za svoj razvoj. Plinska ujma je zajela okrog 1500 ha gozdov, v katerih se ni dalo več strokovno gospodariti. Vso gozdarjevo delo je bilo osredotočeno na sečnjo shiranega drevja in uničevanje gozdnih škodljivcev. Stroški izdelave in pridobivanja gozdnih sortimentov so zaradi raztresenosti in nemogočega načrtnega gospodarjenja presežali njihovo vrednost.

Železarna se je širila, iz leta v leto izdelovala več jekla in jeklenih izdelkov ter iz leta v leto bruhalo v zrak vedno večje količine žveplovega dvokisa, dima in raznovrstnega prahu. Navrški in Preški vrh ter bližnja gozdnata okolica so postajali goli, vse dokler železarna ni zamenjala svojih energetskih virov. Šele takrat, ko so na Ravne privedli zemeljski plin, se je propadanje gozdov ustavilo, oziroma upočasnilo.

Lastniki gozdov so od železarne zahtevali odškodnino za izpadli prirastek in zmanjša-

no proizvodno sposobnost na teh površinah. Podobno so terjali gozdarji za družbene gozdove. Gozdarski izvedenci so merili in ocenjevali trenutno in posledično večdesetletno škodo in naračunali kar lepe vsote denarja. Železarna je zahteve zavračala in nazadnje plačala 70 % ugotovljene škode, 15 % je zaradi podobnih škodljivih vplivov iz topilnice svinca in cinka v Žerjavu na spodnji del doline dodal rudnik Mežica, 15 % pa nihče, ker so jo pripisali čisto drugim povzročiteljem — hišnim dimnikom. S tem odškodninskim denarjem so gozdarji posadili goljave tako v družbenih kot v zasebnih gozdovih ter opravili najnujnejšo nego in zaščito.

Ko je železarna preuredila svoje peči na segrevanje z zemeljskim plinom in elektriko, o povzročeni škodi niso hoteli več slišati, češ, v zraku je zdaj žvepla minimalno, ostali plini in raznovrsten prah z aerosoli pa so gozdovom manj nevarni. Po dobrem desetletju so z izplačevanjem odškodnine železarji prenehali, gozdarji in kmetje pa s svojimi terjatvami tudi, čeprav gospodarska škoda na teh 1500 ha gozdov še vedno obstaja in bo obstajala še najmanj nadaljnjih petdeset let. Pomlajene površine sicer lepo uspevajo, ne dajejo pa nobenega dohodka, ampak za svojo nego in varstvo zahtevajo le nadaljnje stroške.

Mnogo hujše se je dogajalo v gornjem delu Mežiške doline, v okolici topilnice svinca in cinka v Žerjavu. Tam je skozi sedemdeset let, odkar stoji topilnica, popolnoma ogolelo 2800 ha gozdov, okoli 3000 ha pa jih je močno prizadetih. Podobno kot je rasla na Ravnah proizvodnja jekla, so naraščale v Žerjavu tone svinca in cinka. Tu ni bruhalo skozi dimnik samo žveplo iz kurjave, temveč tudi tisto iz rude, saj so topili v glavnem sulfide. V letih 1970—1980 se je »proizvodnja« žveplovega dvokisa skozi dimnike stopnjevala do 12 ton dnevno. Ker stoji topilnica v izraziti soteski, je koncentracija žvepla v zraku učinkovala na okoliške gozdove še bolj uničujo-

če. Ne samo na gozdove, tudi na travniške in poljedelske površine, na vrtove, na divjad in domače živali, s tem tudi na kmetijske pridelke in zdravje ljudi.

Kmetje v okolici Črne so tarnali, da je v njihovih gozdovih iz leta v leto več sušic, da propada pomladek in da so njihovi gozdni sortimenti vedno manj kvalitetni, ker morajo zaradi obolevnosti sekati tudi tanjše drevje. Pritoževali so se čez vedno manjšo prirejo živine, saj so krave pri treh ali štirih letih postale jalove, obolevali so prašiči, kokoši so nesle vedno več jajc z mehкими luščinami, mleko je postajalo oporečno... Biologi so proučevali vpliv onesnaženja na kromosome in celične delitve pri rastlinah in ugotovili, da so kromosomi pri nekaterih tako poškodovani, da se ne morejo več spolno razmnoževati. Zdravstveni zavod iz Maribora je analiziral zemljo in zelenjavo iz okoliških vrtov in priporočal gospodinjstvom, naj, za božjo voljo, ne pridelujejo solate, peteršilja in ostalega sočivja doma, ker sta zemlja in zrak preveč zasvinčena in lahko pusti uživanje takih pridelkov posledice na njihovem zdravju. Nek medicinski zavod iz Zagreba je prostovoljcem jemal krvne vzorce in spremljal stanje hemoglobina in drugih sestavin v krvi. Otrokom so v osnovni šoli delili fluorove tablete za boljše zdravje zob, za malico pa suhe češplje, da bi z njimi preganjali slabokrvnost, saj so opazili vedno več primerov anemije. Veterinarji so analizirali drobovino uplenjene divjadi in zaklanih domačih živali, saj so našli v njej čezmerne količine težkih kovin in so jo odsvetovali uživati. Na količinsko prisotnost svinca in cinka so primerjali tudi mleko iz Mežiške in Savinjske doline. Zdravniki so bolj ali manj uporabljali diplomatski besednjak, da ne bi vznemirjali prebivalcev glede zdravosti njihovega življenjskega okolja. Tu in tam pa jim je tudi kaj ušlo: da je na primer v gornjem delu doline več spontanov splavov, predvsem v družinah, kjer dela oče v topilnici. Mladim so namignili tudi z dobrim nasvetom, naj si svojega zakonskega partnerja poiščejo iz kakšnega oddaljenjšega kraja in podobno.

Med rudniškimi in kmečkogozdarskim taborom je prišlo večkrat do pravega besednega vojskovanja. Rudniški so vsak pogovor o propadajočem zdravem življenjskem okolju dojeli kot kritiko na njihovo dejavnost, nekateri so slutili v tem celo ukinjanje njihovih delovnih mest. Vendar ni takrat nihče od zagovornikov bolj zdravega življenjskega okolja niti pomislil na to, zahteval je le, da se nekaj s tem ciljem stori. Vodstvo rudnika je nekaj sanacijskih ukrepov tudi storilo: leta 1978 so pred dimnike namestili filtrirne vreče, v katere so ulovili večino svinčevega prahu, a kaj, ko so žvepleni in drugi strupeni plini, ki so se ojačali še predvsem s topljenjem odpadnih akumulatorjev, puhteli naprej v okolico. Na nekaterih mestih v okolici topilnice so namestili merilne oziroma alarmne naprave, ki so signalizirale čezmerno koncentracijo žvepla. Takrat so praženje ustavili. Reko Mežo, ki je bila desetletja biološko mrtva, so odpadnega mulja očistili tako, da so kloako usmerili v nižje ležeče opuščene rudniške rove, kjer se je glen usedel. Verjamem, da bi topilničarji rade volje storili še kaj, vendar nizke cene svinca in drage čistilne naprave niso šle skupaj.

Rudnik Mežica je za povzročeno materialno škodo plačeval odškodnino okoliškim kmetom vrsto desetletij. Zdaj, ko ne topijo več rude, tudi odškodnine ne plačujejo, čeprav se bo škoda na gozdovih in osvinčenost zemlje poznala še več desetletij. Prvo odškodnino je rudnik plačal za propadanje gozda že leta 1929. Takrat je najbližji kmet Mlinar Jakob p.d. Matvož iz Javorja opazil, da v njegovem gozdu iglice smreke in bora rjavijo in predčasno odpadajo in se zaradi tega v njegovem gozdu prirastek manjša. Za kemične analize, ki jih je opravil Zavod za organsko in kemijsko tehnologijo v Zagrebu, je plačal 950 takratnih dinarjev, kar je bilo takrat veliko denarja. Ugotovili so, da vsebuje suhe iglice smreke 0,15%, iglice bora pa celo 0,37% žvepla. Na podlagi teh rezultatov je pri rudniku iztožil letno odškodnino. To je bil tudi prvi primer v slovenski zgodovini, da se je kmet spopadel s tovarniškimi dimniki in svojo oškodovanost zaradi njih pravno dokazal.

Enako pot so ubrale za njim tudi druge bližnje kmetije. Ko so v letih 1960—1970 in naprej zajele poškodbe zaradi žveplovega dvokisa širši obseg, so odškodnino zahtevali in prejeli tudi nekoliko oddaljenejši kmetje. Ocenili in plačali so jim nekaj škode tudi zaradi manjših pridelkov na poljedelskih površinah in slabše prireje pri živalih.

»Če je možnost, da bi šlo kaj narobe, bo to tudi šlo,« pravi Murphyjev zakon. V Črni se je ta izrek potrdil: ostanki nekdanjega gozda med Črno in Žerjavom ter navzdol proti Mežici so leta 1974 pogoreli. Nepazljivost cestnih delavcev pri kurjenju ob delovišču, ko so pri Žerjavu popravljali most, je povzročila desetdnevni požar, ki je pogoltnil 280 ha gozda. In v dokaz, da ima hudič zares mlade: naslednje leto, skoraj ob istem času, se je nad Žerjavom spet vžgalo in pri tem pogorelo še nekaj več hektarjev.

Najhujša ekološka katastrofa v zvezi z žveplovim dvokisom pa je izbruhnila pomladi leta 1985. Zima pred to pomladjo je bila v mesecu decembru in januarju izredno mrzla.

Dolgotrajna inverzija je ohromila navpične zračne tokove in se je mrzel zrak, poln žveplovega dvokisa in druge dimne nesnage, plastil po glavnih in stranskih dolinah. Najbolj so bili prizadeti gozdovi okrog in okrog Uršlje gore, po vsej Mežiški dolini, na Graški gori in Pohorju. Rjavenje je seglo navzdol do Radelj. To zimo, ki je bila tudi ena zadnjih mrzlih zim v zadnjem obdobju, je opozoril z vso resnostjo nase dimnik iz šoštanske termoelektrarne. Zaradi velike vsebnosti žvepla v velenjskem lignitu izbruhla ta dimnik štiristo ton žveplovega dvokisa dnevno. Do konca pomladi so gozdarji ugotovili 20.000 ha prizadetih gozdov, kar predstavlja eno tretjino vseh gozdov na našem območju. Zdravstveno stanje teh gozdov je tako slabo, da je normalno gospodarjenje z njimi nemogoče.

Nadaljnjih 20.000 ha gozdov pa je tudi prizadetih zaradi slabega zraka, vendar je normalno gospodarjenje v njih samo moteno, vendar z zahtevnejšimi strokovnimi posegi, še možno. Ugotovitve so na podlagi aero-infra posnetkov.

Kakšno je stanje danes?

V okolici železarne na Ravnah se mlad gozd odlično vrašča med redko odraslo dreve, ki je prestalo takratno žvepleno ujmo. Zemeljski plin, ki ga uporabljajo za energijo v železarski tehnologiji, vsebuje manj žvepla, ki uhaja v zrak. Tudi prahu je manj, ker železarna iz znanih gospodarskih razlogov ne dela v takšnem obsegu kot pred leti. V okolici Žerjava in Črne se rast in zarast ogolelih površin prav tako počasi izboljšuje, saj je žveplovega dvokisa v zraku tudi manj, ker je rudnik v zapiranju. Kar še v zadnjih letih rude nakopljejo, je več ne topijo v Žerjavu, temveč jo odpeljejo v topilnico v Podkloštru v Avstriji. Vedno pa še ostaja največji in sedaj najnevarnejši polutant, to je termoelektrarna v Šoštanju. Njej lahko pripišemo skoraj vse akutne poškodbe, ki se, ali pa se še bodo pokazale na drevesnih krošnjah kot posledica velikih količin žveplovega dvokisa v zraku. V bližini naselij so možni tudi še vnaprej močnejši sledovi žveplenega ožiga, predvsem v obdobju mrzlejših zim, ker imajo ljudje vedno manj denarja za kvalitetnejšo kurjavo. Plinifikacija naselij teče prepočasi, prav tako tudi odžveplevanje pri šoštanski elektrarni. Pravijo, da ga bodo do konca prihodnjega leta z izgradnjo čistilnih naprav zmanjšali za več kot polovico, a kaj, ko je tistih »do konca prihodnjega leta« bilo že večkrat izrečenih in to ne le okrog šoštanskega dimnika.

ANDREJ ŠERTEL

Odvoz materiala s saniranega zemeljskega plazu pri Božičku — Foto: Gorazd Mlinšek

MATEVŽ ČARF

Bralci VIHARNIKA se ga spominjajo po zapisih o vrednotah kulturne dediščine iz našega okolja, starih običajev, pravljic, pripovedk in anekdot.

Dolga leta je zbiral po ustnem izročilu ali iz pisanih virov gradivo o koroških in pohorskih domačijah, žagah, mlinih, kaščah, cerkvah in drugih narodnih objektih ter ga predstavljal našim bralcem.

Njegovi članki so bili praviloma opremljeni s fotografijami, ki jih je izdeloval sam.

Zbral in opisal je tudi preko 50 vrst domačih jabolk in preko 30 vrst domačih hrušk ter gradivo o tem objavil v VIHARNIKU.

Zadnja leta njegovih člankov ne beremo več. Boleden ga je priklenila na posteljo in mo onemogoča kakršnokoli aktivnost. Želimo mu, da bi ozdravel in še kaj napisal o stvareh, ki jih ne smemo pozabiti.

IVAN DRETNIK-AJNZIČ

Tudi njegove prispevke najdemo že v prvih izdajah OBVESTIL. V svojem značilnem slogu je kritično pisal o kmetijski in gozdarski problematiki. Njegove besede niso prizanašale nobeni oblasti, če je menil, da je potrebna kritika. Vedno je imel svoje mnenje o organizacijah, v katerih je bil kot kmet vključen. S svojimi prispevki je marsikdaj vplival na odločitve raznih organov o pomembnih dejanjih pri ustvarjanju kmetijske politike.

Kot poslanec v prvi skupščini nove države je javnost redno obveščal o razpravah in sklepih skupščine. Vprašanja s področja kmetijstva in gozdarstva pa je še posebej komentiral.

ŠTEFKA MELANŠEK

Štefkine prispevke najdemo že v Obvestilih v letu 1970. Pisala je o krvodajalcih iz Razborja. Skozi vsa leta je objavljala članke o humanih akcijah Razborčanov, o dobrih dejanjih naših ljudi in ustanov, najbolj značilni pa so njeni prispevki o narodno osvobodilnem boju. Opisovala je posamezne akcije in dogodke ter udejstvovanje njenih znancev, soborcev v bojih po koroški krajini. Ti njeni zapisi so pomembno dokumentarno gradivo.

Ni mogoče predstaviti vseh imen, ki so v teh 25 letih oblikovala vsebino VIHARNIKA. Predstavili smo jih le nekaj, enako pozornost pa si zaslužijo vsi, ki so podpisali članke v tej številki in tudi tisti, ki so pred leti veliko pisali, sedaj pa njihova imena redkeje zasledimo, ali pa sploh ne več. Naj jih nekaj naštejemo: Ludvik KOTNIK, Tone MODIC, Ferdo KNEZ, Maks SUŠEK, Dušan DRETNIK, Franjo KEBER, Martin POTOČNIK, Anica KLAVŽ-KUMER, Marjan ČUJEŠ, Milena CIGLER, Vida GERL, Marija SEKIRNIK, Karel DRETNIK, Angelca VRBNJAK, Tone POTOČNIK, Vida VRHNJAK, Tonka MODIC, Ivan URŠIČ, Jože KREUH in drugi.

UREDNIKI:

od leta 1968 do 1974

odgovorni urednik JURE ŠUMEČNIK

od leta 1974 do 1978

odgovorni urednik MITJA SCHÖNDORFER

od leta 1978 dalje

odgovorna urednica IDA ROBNIK

TEHNIČNI UREDNIK:

Bruno ŽNIDERSIČ od 1968 pa do danes

LEKTORICA: MAJDA KLEMENŠEK od 1978 leta dalje.

Življenje gozdnih delavcev v Plešivcu nekoč

Ob vsakem jubileju ali obletnici se v spominih vračamo v preteklost, v čase, ki smo jih doživeli in preživeli, in ki so pustili v nas spomine, lepe pa tudi grenke, in katerih se bomo spominjali zmeraj. Dogodkov, ki se dotikajo našega poklicnega dela, se pa še posebno radi spominjamo. Za mene je pomenil gozd in delo v gozdu že v mojih otroških in pastirskih letih, ko sem opazoval plešivške gozdarje in gozdne delavce nekaj, kar bi bil rad sam postal, ko odrastem. Videl sem samo, kako so ob nedeljah in praznikih prihajali v Razbor v cerkev v lepih oblekah in z zelenimi klobuki, kako so po tem v vaški gostilni pri Pečolarju dajali za vino, plesali in se veselili. Nisem pa pomislil, da so morali za ta denar delati v gozdu trdo od zore do mraka, in da je bila taka nedeljska zabava za marsikaterega izmed njih edina svetla točka v življenju, ki mu je dajala moč, da je vztrajala v takih življenjskih in delovnih pogojih.

V tistih časih, še pred vojno, kamor segajo moji spomini, je bil grad Plešivec središče vsega delavskega življenja in dogajanja na našem področju. Večina kmetij na desni strani Zgornjega Razbora je bila last grofa Thurna, ki je imel svojo upravo in gozdarskega uslužbenca v Plešivcu. Grof je bil absolutni gospodar svojih delavcev in najemnikov na svojih kmetijah, in so morali vsi brez izjeme za njega delati, če ne v gozdu pa na žagi v Suhem dolu. Svojih delavcev ni imel socialno zavarovanih, niti niso imeli plačanih dopustov ali kakšnih drugih ugodnosti. Ob novem letu pa so morali vsi, ki so živeli na njegovih kmetijah ali stanovanjih iti k oskrbniku, ali upravitelju v Plešivec, da so obnovili najemniške pogodbe in poravnali najemnino, ki se je navadno plačevala tako, da je že kar sproti od zaslužka odtegoval, ostalo pa je izplačal navadno vedno z zamudo.

Spominjam se hude gospodarske krize v tridesetih letih, ko so pravili, da niti grof ni imel gotovine, da bi bil lahko izplačal svojim delavcem skromni zaslužek. Namesto denarja so delavci dobili nekako pismo potrdilo, s katerim so lahko potem pri slovenjgraških trgovcih, kot so bili Rozman, Smolčnik in Rojnik, dobili najpotrebnejše za življenje.

Ob koncu leta, pri obračunu pa se je rado zgodilo, da je bil grofov najemnik še vedno nekaj na dolgu za naslednje leto.

Prave grofovske kmetije ali »hobe«, kot smo jim tudi rekli, v katerih so živeli večina gozdni in žagni delavci so bile, kot se spominjam naslednje: Suhi dol z žago in kovačnico ter delavsko barako. V Suhem dolu je bila vedno gostilna in pisarna za žagovodjo, ki je bil obenem prevzemalec lesa za žago. Kmetije: Potočnik, Kristavčnik, Cajgar, Grobelnik, Krivonog, Planšak, Vernaršek, Medved, Verjanšek, Jelen, Lorenc in Šisernik so morale biti vedno na razpolago grofovskemu gozdarju v Plešivcu, pa naj je bilo delo v gozdu pri sečnji in spravi lesa, ali pa prevozi z vprežno živino. Grofovski gozdarji ali »fošterji« kot smo jim vsi rekli, so bili v Plešivcu. Kot se jih spominjam, je bil prvi neki Kuhar Simon, ki je govoril večinoma nemško in je baje bil zelo strog in nepopustljiv do najemnikov in delavcev. Za njim je prevzel službo

grofovskega gozdarja domačin Razborčan Gregor Sovinc, za njim njegov sin Valentin Sovinc, potem pa je prišel iz Prevalj Matija Apohal. Zadnji gozdar pa, ki je še služil plešivškega lastnika Skubica je bil naš, sedaj že čez 90 let star Jože Ojcl, ki je bil tudi po vojni prvi državni gozdar v revirju Plešivec.

Tudi jaz sem se rodil in živel na grofovski kmetiji pri Kristavčniku nad Suhim dolom. Oče je delal na grofovski žagi v Suhem dolu, dva brata pa v plešivških gozdovih.

Leta 1936 se je moj oče ponesrečil pri delu na žagi, moral je v bolnico, kjer je čez tri tedne umrl zaradi navadne zastrupitve male ranice na desni roki. Ko je mama hotela uveljaviti pravico do družinske pokojnine, je ugotovila, da oče sploh ni bil zavarovan. Šele z dolgotrajnimi pričevanji in s tožbo je končno dosegla skromno pokojnino.

Malo pred vojno pa so se razmere za najemnike in gozdne delavce vendar malo izboljšale.

Novi lastnik Plešivca, bogati Rihard Skubic je malo bolj gledal na svoje ljudi. Delavci so bili zavarovani, svojim najemnikom je dal popraviti stanovanjske hiše in gospodarska poslopja ter prezidati vse črne kuhinje ali dimnice, kjer so kuhali še na ognjišču.

To je samo par bežnih utrinkov in spominov na življenje in delo gozdnih delavcev in najemnikov iz časov pod bivšimi lastniki Plešivca.

Po vojni pa se je življenje in organizacija dela za gozdne delavce bistveno spremenila. To smo lahko občutili in primerjali mi, ki smo prejšnje razmere še doživljali, in je bilo naše otroštvo in mladost neločljivo povezano z njimi. Rodili in odraščali smo v njih, in mislili smo da drugačen svet ne obstoja. Druga svetovna vojna pa nas je iztrgala iz njega, poglala po svetu, in ko smo se po skoraj treh letih vrnili, je res bilo vse čisto drugače. Kljub pomanjkanju je povsod vladalo veliko veselje in navdušenje za delo. V našem kraju je bil spet Plešivec in Suhi dol središče vsega

delavskega in družabnega življenja. Takoj po vojni je bilo ustanovljeno Gozdno gospodarstvo, kamor so zaenkrat spadale tudi žage. Kmalu nato je nastalo lesno industrijsko podjetje »LIP« in je prevzelo vse žage na našem okolišu.

Pozimi leta 1946 je bila ustanovljena sindikalna organizacija gozdnih in lesnih delavcev s podružnico v Suhem dolu. Dela je bilo veliko, delovni pogoji in oskrba pa zaradi minule vojne razumljivo zelo slaba. Delovni čas je bil uradno 8 ur, vendar pa je bilo treba delati vedno več, brez plačanih nadur. Nam se je zdelo že to veliko ker smo imeli plačan redni letni dopust. Delali smo samo z ročnim orodjem, pa še tega ni bilo dobiti, in si je moral vsak sam pomagati, kakor je vedel in znal samo, da je bilo ob koncu meseca dovolj kubikov in plan izpolnjen. Zaščitnih sredstev pri delu nismo poznali, ne delovne obleke ali čevljev. Prvo zaščitno sredstvo pri delu smo gozdni delavci dobili tam okrog leta 1954, in sicer šotorska krila, ki so bila prirejena tako, da smo jih lahko pri slabem vremenu pri delu uporabljali. Končno je v šestdesetih letih pričela tudi v gozdarstvo prodirati mehanizacija. Dobili smo prve motorne žage, gozdne traktorje in vlečnice. Delovni in življenjski pogoji so se počasi a vztrajno izboljševali tudi za gozdne delavce.

Moj namen ni bil s številkami prikazovati napredek in razvoj gozdarstva v naših krajih, temveč iz lastnih doživetij in izkušenj povedati in popisati vsaj nekaj drobcev iz našega življenja, ki takrat za našo generacijo ni bilo vedno najbolj rožnato. Prav je, da se v tej jubilejni številki našega glasila spomnimo tudi tistih časov in naših bivših sodelavcev, ki jih ni več, in na katere radi pozabimo, in se nekaterih ne spomnimo niti s kratkim spominom v našem glasilu od njihovi smrti.

Tudi oni in njihovo delo je prispevalo svoj delež k napredku in razvoju gozdarstva na našem področju ter bo ostalo vedno vtakano v naših spominih. RUDI REBERNIK

Plešivec prva leta po vojni. Graščina je bila med vojno požgana, potem po vojni so ji obnovili streho, vendar pa, ker se niso mogli zediniti za lastništvo, je propadla in danes je od nekdanje mogočne grofovske stavbe ostalo samo še kup kamenja. V ospredju se še dobro vidi zgradba, ki je služila, sprva za svinjake, pozneje pa je bila edina stanovanjska hiša za grofovske gozdne delavce in voznike, v kateri je stanovalo vedno po 4 do 5 družin.

Foto: R. R.

Klub upokojenih koroških gozdarjev

Zelo številčno smo se zbrali upokojenci — gozdarji in delavci GG Slovenj Gradec v podnožju Uršlje gore na Ivarčkem jezeru.

Srečanje je bilo v smislu ustanovnega zbora, da se organiziramo v **KLUB UPOKOJENIH KOROŠKIH GOZDARJEV**, ki naj bo naša stanovska organizacija vse do zadnjih dni.

Namen kluba je:

1. da ohranimo medsebojno poznanstvo, da se ne pozabimo, da krepimo prijateljske vezi ter dobre medčloveške odnose,
2. da v stiski pomagamo drug drugemu, vodimo skrb o obolelih in o jubilarjih, katerim se bo topel stisk roke sigurno prilegel,
3. da ohranimo stik z našo Gozdno gospodarsko organizacijo, ki je hkrati tudi naš pokrovitelj,
4. da ohranimo in gojimo pozitivne odnose do gozda in njegovih vrednot,
5. glavna naloga kluba pa je, da razvijemo in krepimo družabnost.

Organizirali bomo letna srečanja in razna občasna snidenja na terenu.

Naša predvidevanja, sprejeta na ustanovnem zboru, se uresničujejo. Nekateri predsedniki aktivov, so zelo aktivni, toda potrebno je še veliko dela pri včlanjevanju, saj je članov šele komaj 50 % vseh upokojencev. Želimo, da se včlanijo vsi, saj ni nikakršnih obveznosti ali obremenitev, da pa smo člani v čim večjem številu pa je zelo pomembno.

Ni nas sram, da smo bili gozdarji!

Posamezni strankarski voditelji bi radi gozdarjenje spolitizirali in ga dali v nič. Dovolj je dokazov o naših uspehih in tudi penzijah, ki so zaradi velikih investicijskih vlaganj zelo skromne.

Ako se bodo nepoštena natolčevanja o našem minulemu delu nadaljevala, se bomo morali organizirati v stranko, ki bo na Koroškem gotovo kaj pomenila.

Javite se terenskim aktivistom, predsednikom

- za Črno — Alojzu KREMERJU, Črna na Koroškem
- za Ravne — Ludviku KOTNIKU, Ravne — Dobrije
- za Dravograd — Ferdu KNEZU, Dravograd, Podgrad
- za Radlje — Antonu KREMERJU, Radlje, Vuhred
- za Slovenj Gradec — Metodu SEKIRNIKU, Slovenj Gradec
- za Mislinje — Faniki PIRTOVŠEK, Mislinja
- za Transport — Ivanu VAVDIJU, Slovenj Gradec
- za Gradnje — Maksu NABERNIKU, Mislinja
- za Skupne službe — Jožici Šavc, Slovenj Gradec

Glavne aktivnosti, ki so pred nami so **SREČANJE 94**, obiski najstarejših in zdravstveno prizadetih članov.

Veliko lepega in težkega smo preživeli kot delavci v tej naši lepi firmi GG, direktor ing. Hubert DOLINŠEK je prevzel pokroviteljstvo nad našim klubom in s tem pokazal spoštovanje do nas. Hvala kolektivu in njemu. Na svidenje ob srečanju 1994.

Na svidenje ob srečanju 1994.

Predsednik kluba
JOŽE LOGAR

Vsem upokojencem, ki so svoje delo posvetili našim gozdovom in gozdarstvu, želimo ob letošnjem Novem letu še mnogo zdravih in srečnih let. Prav tako vsem še zaposlenim.

KLUB UPOKOJENIH KOROŠKIH GOZDARJEV

Ob jubileju Viharnika

Vesela sva, da glasilo **VIHARNIK**, s katerim sva v obdobju od leta 1982 do 1990 tesneje sodelovala, praznuje petindvajseto pomlad izdavanja. Pri osnovanju **VIHARNIKA** sva bila prisotna kot urednika »PRILOGE ZA KMETIJSTVO«, ki jo je izdajala Koroška kmetijska zadruga Slovenj Gradec in Koroška zadruga hranilno kreditna služba Slovenj Gradec.

V prilogi smo se trudili prikazati v pisni in slikovni obliki utrip in delovanje kmetijske dejavnosti. Nekoč smo tudi zapisali, da predstavljamo največjo tovarno na Koroškem, ki v pretežni večini deluje v odprtem prostoru. Besedo smo dali ali zapisali njihove izjave in razmišljanja strokovnim delavcem, takrat še imenovanim samoupravljalcem, kmetom in delavcem.

Če imate shranjene priloge, boste ugotovili, da se je v njih pisalo o kmetijskih gospodarskih zadevah, gospodarjenju v zadrugah, posredovali smo strokovne nasvete, seznanjali kmetovalce o kmetijskih zakonih in drugih družbenih ukrepih. Prostor pa je bil tudi za zanimivosti pri delu, življenju in vsakodnevnih problemih na kmetijah in v združnih kolektivih.

Znano je, da je s prvim januarjem 1991 prenehala delovati delovna skupnost skupnih služb Koroške kmetijske zadruge in s tem nehala izhajati priloga.

Novo nastale zadruge pa is dosedaj še niso uspeli najti obliko in način, kako informirati svoje združnike.

Velja čestitati, da je gozdno gospodarstvo Slovenj Gradec tudi v teh hudih časih ohranilo na površju **VIHARNIK**. Nanj so lahko tisti, ki ga ustvarjajo, ponosni, in upava, delček tega ponosa nosijo pri sebi tudi zvesti bralci.

Z željo, da glasilo **VIHARNIK** še nadalje informira, poučuje in razveseljuje svoje bralce, da postane še boljši in privlačnejši, želiva glasilu in uredniškemu odboru še več takih jubilejev in velikih uspeha pri delu.

Jože KREVIH
Rok GORENŠEK

30 let centralne drevesnice na Muti

Drevesnica na Muti slavi letos trideset letnico centralnega drevesničarstva.

Vzroki, da je bila ustanovljena centralna drevesnica, so bili:

- sorazmerno visoki stroški proizvodnje v lokalnih drevesnicah,
- nizka storilnost (večinoma ročno delo),
- manjša kvaliteta in izbor sadik,
- zastarela tehnika in tehnologija dela, itd.

Ob prevzemu gospodarjenja z gozdovi na območju Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec leta 1947 ni bilo na območju nobenih drevesnic. Zato se je pristopilo k osnovanju majhnih lokalnih drevesnic v vseh občinah.

Večje sečnje in intenzivnejše izkoriščanje rastiščnega potenciala in pripajanje negozdnih površin h gozdu so narokovale povečano proizvodnjo sadik. Takrat se je ustanovila drevesnica Progl v Slovenj Gradcu. Kasneje pa so se začela dela in osnivanje še drevesnic: Rezman, Naravske ledine, Navrški vrh in Zagrad v občini Ravne; Vrhe, Jesenkova v Komisiji, Mislinja I. in II. v občini Slovenj Gradec; Črneče in Grad v občini Dravograd; Brezovec, Marof, Hudi kot v občini Radlje. 1956 leta se osnuje manjša drevesnica Gradišče (Grašin) na Muti, ki so jo 1962 leta razširili na sedanjo površino, 1963 pa priključili k centralni drevesnici. Leta 1961 je bila osnovana 1 91 20 m² velika drevesnica Dolič, ki pa so jo zaradi neprimernosti zemljišča in stalnega mrazišča 1964 leta ukinili.

Stanje površin drevesnic leta 1962 je bilo naslednje:

- Občina Radlje 4 drevesnice
s skupno površino 4 68 15 m²,
 - občina Dravograd 2 drevesnici
s skupno površino 16 60 m²,
 - občina Ravne 4 drevesnice
s skupno površino 62 53 m²,
 - občina Sl. Gradec 6 drevesnic
s skupno površino 3 92 57 m²,
- Skupna površina v vseh štirih občinah je bila 9 32 83 m².

Povprečna površina drevesnic do leta 1962 je bila 0,49 ha, proizvodnja sadik, primernih za pogozdovanje, pa je bila 520 000 kom na leto.

Vsa leta po vojni se je dajal večji poudarek izkoriščanju gozdov, gojenje gozdov pa je bilo v teh časih manj pomembno. Takratni strokovni delavci na gozdno-gospodarskem območju Slovenj Gradec so si prizadevali obdržati ravnovesje med izkoriščanjem in gojenjem gozdov. V času administrativnega upravljanja je nastalo veliko golosekov. V Sloveniji se je počasi prehajalo na sonaravno gospodarjenje z gozdovi. Ker pa narava ne deluje tako hitro, kot je človek sekal, je bilo treba negozdne površine, pol obraščene pašnike in grmišča

posaditi. Potrebno je bilo tudi vnesti listavce v čiste smrekove sestoje in napol zaraščene smrekove mono kulture.

Sedemletni perspektivni program razvoja gozdarstva 1957 do 1964, je prvič predvideval letno porabo preko 1,5 mio sadik, program 1964 do 1970 pa preko 2 mio sadik. Potrebe po sadikah so bile prevelike za kapaciteto obstoječih lokalnih drevesnic.

1962 leta je strokovna služba predložila samoupravnim organom podjetja predlog o osnovanju velike centralne drevesnice na Mutški dobri za pokrivanje potreb po sadikah za celotno gozdno gospodarsko območje.

V začetku 1963 leta je občinski ljudski odbor Radlje ob Dravi dodelil Gozdnemu gospodarstvu Slovenj Gradec ca. 12 ha gozdnih površin za osnivanje nove gozdne drevesnice. S tem so bili dani vsi pogoji za ureditev večje in ustrežnejše drevesnice. Takoj se je pristopilo h krčitvi te gozdne površine in ureditvi zemljišča za poznejšo sadnjo. Za tem so se začele ukiniti lokalne drevesnice, proizvodnja pa preusmerjati na centralno drevesnico na Muti. V lokalnih drevesnicah so sprva ukinili setev in vzgojo semenk, kasneje pa celotno proizvodnjo, razen v drevesnici Mislinja I., ki je delovala za posebne gojitvene namene obrata Mislinja in drevesnica Grašin, ki pa je prešla v sestavo centralne drevesnice. Kasneje pa se je ukinila tudi drevesnica Mislinja I., 1963 leta je bil takoj posejan del površine tako, da bi se čim prej izognili pomanjkanju sadik na terenu.

V novi drevesnici je bilo pripravljeno za obdelavo nekaj več kot 14 ha zemljišč.

S centralno drevesnico so bili ustvarjeni naslednji pogoji:

- zapolnilo se je pomanjkanje sadik zaradi povečanih obnovitvenih del v gozdovih,
- racionaliziralo se je delo (s tem se je pocenila proizvodnja sadik), ročno delo se je zreduciralo na minimum,
- uvajala se je strojna obdelava,
- povečala se je pestrost izbora sadik po starosti in kvaliteti, kot po številu različnih vrst sadik, itd.

Istega leta je bilo Inštitutu za gozdarstvo in lesno industrijo SRS predloženo v potrditev 35 semenskih objektov na celotnem območju. S tem so bili ustvarjeni pogoji za pridobivanje kvalitetnega semena.

Da bi lahko nemoteno brez vpliva vremenskih nepravil (suša) vzgojili sadike, so istega leta začeli graditi namakalni sistem za drevesnico na Muti. 1965 leta je bila zaključena proizvodnja v vseh lokalnih drevesnicah tako, da je naslednjega leta v popolnosti stekla odaja sadik iz drevesnice na Muti.

Zaradi vse večjega povpraševanja po sadikah je postala tudi ta obdelovalna površina premajhna. Spomladi 1973 leta so začeli krčiti gozd v neposredni bližini obstoječe drevesnice. Tako so pridobili ca. 5 ha novih obdelovalnih površin. Jeseni 1977 leta pa je zgrajen ob tej njivi namakalni sistem, ki je bil priključen na že prej obstoječega.

Tudi na urejenem pašniku lahko pride do erozije — Rišperk, november 1993 — Foto: Gorazd Mlinšek

Kmetija Janež — gozdarstvo je prisotno tudi pri zaščiti etnografskih spomenikov

S tem so bile pridobljene vse obdelovalne površine drevesnice, ki sedaj obsegajo ca. 20 ha.

V teh tridesetih letih je drevesnica vzgajala sadike, ki so v celoti pokrivale potrebe GG območja Slovenj Gradec. Že leta 1964 je začela oddajati sadike za GG Maribor, 1976 pa za GG Celje. Večji odjemalci sadik so bili poleg že navedenih še GG Nazarje in Semesadike Mengeš, manjši pa GG Tolmin, GG Postojna in GG Kočevje. Ta leta so sadike tudi izvažali, sprva samo na avstrijski trg, kasneje pa tudi v republike bivše Jugoslavije. Od leta 1984 pa so sadike izvažali samo na zahodno evropski trg.

V preteklosti je izvoz dohodkovno predstavljal le manjši delež, zadnja leta (od 1991 dalje), pa zaradi znanih razmer v gozdarstvu predstavlja že več kot polovico dohodka drevesnice. V teh letih se je zelo zmanjšal odkup sadik za privatni sektor (sadike so se prej financirale iz biološke amortizacije, sedaj pa je ta v privatnem sektorju ukinjena). Sami kmetje so kupili le simbolično število sadik.

V tridesetih letih obratovanja je drevesnica na Muti prodala nekaj manj kot 54 milijonov sadik, od tega 2,5 mio sadik listavcev. Prodaja in izbor sadik listavcev se je občutno povečala leta 1984. Letno je bilo povprečno prodanih od 1,5 mio do 2,0 mio sadik. V letu 1993 pa je prodaja padla na vsega 0,25 mio sadik.

1985 leta so se začele raziskave na področju mikorize, ki je zelo pomembna pri uspehu sadnje sadik na terenu. Meri

se tudi vlažnost oz. vodni potencial sadik v drevesnici, v zakopih na terenu in že pogozdenih sadik. Izvajajo se tudi gnojilni in škropilni preizkusi.

Drevesnico je od ustanovitve 1963 leta pa do 1980 leta vodil Štruc Simon, od tega leta dalje pa Marija Herman-Planinšek, dipl. ing. gozd..

1991 je prišlo do statusne spremembe glede lastništva. Drevesnico, ki je last Gozdnega gospodarstva Slovenj Gradec vzame v najem podjetje Omorika d.o.o..

Zaradi upada odjema gozdnih sadik smo pričeli vzgajati okrasne sadike z načrtovanjem urejanja okolic hiš in parkov ter tudi z zasadnjo načrtovanih sadik. Ponudba je razširjena tudi na prodajo sadik sadnega drevja.

Industrijska produkcijska miselnost in njeno delovanje je v gozdu ustvarila počasnejšo obnovo, zato je ponekod potrebna tudi umetna obnova, da pospešimo delovanje narave. Za umetno obnovo pa potrebujemo sadike, ki morajo biti rastišču primerne. Na to smo v drevesnici pripravljene.

Narava nenehno ustvarja novo. Takšen je tudi njen gozd. S sadnjo — pogozdovanjem pomagamo ustaviti nadaljne uničevanje narave.

Upamo, da bo ob zastavljenem programu vzgoje gozdnih in okrasnih sadik, kljub občutnemu zmanjšanemu odkupu gozdnih sadik, drevesnica na Muti uspela dočakati še kakšno okroglo letnico.

Zeleno je življenje! Drevesnice pomagajo ustvariti to življenje.

Zapisal: VLADIMIR PLANINŠEK

Pomen lokalnega časopisa

(VIHARNIKU ZA SREBRNI JUBILEJ)

Z vsestranskim razvojem po drugi svetovni vojni se je zelo razširilo tudi izdajanje časopisov, revij in vsemogočih publikacij. K temu so veliko prispevala tudi industrijska, trgovska, zadržna in še kakšna druga podjetja, ki so po vrsti pričela izdajati svoj lokalni časopis.

Namen tega tiska je bilo obveščanje svojega kolektiva in javnosti o poslovanju, uspehih in težavah podjetja. Da ne bi bilo to pisanje preveč suhoparno in dolgočasno, objavljajo ti lokalni listi tudi drugo: razne kratke članke, zanimivosti iz domačega kraja v besedi in sliki, reklame in reportaže o raznih priveditvah, nekateri poskušajo tudi s humorjem in še marsikaj.

Razvoj je pokazal, da so lokalni časopisi koristni, saj so zelo dobro odigrali svojo vlogo, celo zelo! Prva naloga je obveščanje o dogodkih v podjetju in v domačem kraju. Vsak kraj je po svoje zanimiv, tako po ljudeh, navadah in kulturni dediščini! To je treba ohraniti tudi za naše potomce, ustno izročilo zbledi, zapisana beseda ostane!

Odlčno je bila odigrana tudi druga vloga. Lokalni časopis je namreč zdramil marsikateri talent za pisanje. Sodelavci našega lista boste priznali, da je vsak pred tem imel tiho željo, da bi nekje zapisal to, kar čuti v sebi! Vendar ni imel priložnosti, oziroma ni vedel, kam naj se obrne. Za dnevni ali tedenski časopis ni imel korajže, ali pa je imel malo upanja da bo uspel. Pa se pojavi časopis z domačimi avtorji, s problematiko iz domačega kraja! Zdi se ti, da se ti je odprl nov pogled na svoj domači kraj. Urednik vabi k sodelovanju. Poskusiš prvič, plaho oddaš prvenec in težko čakaš. Objava te opogumi, da nadaljuješ s pisanjem. Pri tem se izobražuješ, čedalje bolje se izražаш v knjižnem jeziku, obenem pa uporabljaš narčne besede, ki tudi zaslužijo, da ne gredo kar tako v pozabo. Ob tej problematiki naj vam zaupam svoj primer. Začel sem pri KOROŠKEM FUŽINARJU, glasilu ravnških železarjev, ki se je hitro uveljavil po vsej koroški regiji. Zanj sem izvedel po izidu prve številke, toda že v drugi številki je izšel moj prvenec, ki je bil tako dolg, da je bil objavljen v nadaljevanju. Tega ne pišem zaradi samohvale, temveč zato, da boste razumeli moje razočaranje nad tem, ker je takratno uredništvo prav za 40. obletnico spremenilo tako obliko kot tudi vsebino tega uspelega in priznanega lista! Zavedam se, da v njem nimam več kaj iskati. Moram pa priznati tudi to, da ga pogrešam!

Spoštovani sodelavci Viharnika! Za jubilej našega lista si obljubimo, da mu bomo ostali zvesti! Naj nas bodoča lokalna samouprava razdeli tako ali drugače, kmečke ljudi v koroški regiji naj še naprej povezuje VIHARNIK! Ajnžnik

Gozdarstvo je narekovalo obstoj in razvoj kmeta na Koroškem

voboditvi so bila za gozdove zopet izredno dramatična. Domovino je bilo treba postaviti na noge. Gozd je bil tisti, ki je omogočal domovini, da se je lahko s hitrimi koraki podala na pot razvoja. Okrog leta 1950/52 je gozdarstvo dobilo svojo vsebino in začelo izoblikovati svojo strokovno usmeritev. Gozdarstvo je dobilo težko dediščino. Goloseki iz pred vojnih in tudi povojnih časov so bili prisotni vsepovsod. Na območju Uršlje gore je bilo 32 % površine golosekov. Sreča, da ni prišlo do večjih erozijskih delovanj. Gozdovi so bili zaprti, brez enega metra ceste. Proizvodnja je bila primitivna, izvoz lesa vezan samo na živinsko vprego. Izkopiček od lesa je bil sila skromen, v večini primerov pa sploh nerentabilen, vendar za družbo izredno pomemben.

Nekako normalno se je z gozdovi začelo gospodariti po letu 1952, ko smo se znebili obveznih oddaj in divjih sečenj.

Prihajali so prvi strokovni kadri, ki so že bili usmerjeni v modernejše gozdarstvo, ki ga je takrat poznala le ŠVICA in BAVARSKA. To je bila usmeritev v »SONARAVNO GOSPODARJENJE Z GOZDOVI« pod imenom prebiralnih metod ukinitvev golosečenj.

V gozdovih je veljal tudi strog režim upravljanja. Leta 1953 je bila formirana državna služba v tako imenovano Okrajno upravo za gozdarstvo.

Koroška krajina je pravi biser slovenskega prostora, biser kar se tiče podeželja, ki je zanimivo predvsem po pestrem pejzažu, pristnih ljudeh, z ocvvano kulturno dediščino, avtohtono arhitekturo z lepo urejenimi kmečkimi domačijami. Vse to pa obdajajo bogati gozdovi, ki so kljub močnemu industrijskemu onesnaževanju zraka še vedno pri znosnem zdravstvenem stanju. Takšno podobo je oblikovalo marsikaj, med drugim tudi odnos gozdarjenja v zadnjih 30 letih.

Veliko je zapisanega, še več so povedali stari kmetje, kako se je živelo pred drugo svetovno vojno, torej v stari Jugoslaviji. Gozdni delavci so živeli v skromnih bajtah, poleti pa kar največ v škornatih utah izpod smreke, ob poletni in črni kavi ter krompirjevi juhi. Kmetje so zaradi težkega preživljanja številne družine morali poseči po gozdu, pa četudi do najnižjih debelin (tako imenovane 6 cole) samo, da bi se odmaknili in začasno rešili beraške palice. Vsako leto je bilo par primerov, ko so kmetje odkupili prekanjeni advokati in razni lesni trgovci.

Kupnine so ponavadi bile zelo skromne in so segale v razmeroma kratek čas življenja.

Le zakaj vse to in komu na čast? Vse to je presekala druga svetovna vojna, ki pa je prinesla druge grozote. Gozdovi so med okupacijo bolj ali manj mirovali, kar se tiče dela v njih. Prva leta po os-

Sedež te službe za Koroško je bil v

Do leta 1960 smo gradbena dela izvajali samo ročno

Mariboru. Ta služba ni dolgo zdržala, ker je bila preveč policijsko usmerjena do proizvodnih enot in kmetov (upravljalcev) gozdov. Glavna hiba pa je bilo centralistično zbiranje denarja od gozdov. Gozdni sklad, kateri ni bil majhen, od 12—15 %, se je zbiral v Mariboru in le težko je kaj kanilo nazaj na Koroško. Služba je bila torej razformirana leta 1959, kader pa razdeljen med gozdne uprave in koroške zadruge ter odsekem za gozdarstvo, na vsa tista mesta, kjer se je ustavilo in od tega tudi živelo.

Začelo se je! Življenje je bilo odvisno samo od dela, od izkopička od lesa, ki pa je bil z ozirom na težke pogoje dela in predvsem pravilne transportne pogoje izredno skromen. Glavni poudarek je bil na izboljšanju delovnih sredstev in odpiranju povsem zaprtih gozdov. Gozdni delavci in mlajši kmeti so se masovno začeli seliti v industrijo za bolj-šim kosom kruha. Zapuščanje podeželja je bilo na pohodu. Prepričan sem, da smo gozdarji prvi zaznali problem, ga predočili oblastem in začeli ukrepati.

Leta 1963 smo gozdove združili v GG Slovenj Gradec ne glede na lastništvo. Ta letnica je najbrž zgodovinski fenomen za koroško in tudi slovensko gozdarstvo. Pred 30 leti so se torej postavili temelji, ki pa so rodili sadove današnjega stanja, katerega nam je zavidal ves slovenski prostor in marsikdaj tudi zamejski sosedi.

Gozdarji in kmetijci in tudi politiki smo si postavili cilj »DA HOČEMO KMETIJE OBDRŽATI ZA VSAKO CENO« in jih razvijati, kolikor je mogoče, hitro. Kljub izredno industrijski

Ob otvoritvi prvih 2 kilometrov ceste v Šentanelu leta 1964

občini smo z idejo uspeli in še več, deležni smo bili tudi širše družbene podpore tako v moralnem kot finančnem pomenu. Z delom se je pričelo na celem področju GG. V nekaterih gozdnih upravadah hitreje, pri drugih počasneje. V ravenski občini smo poleg odpiranja gozdov družbene lastnine, ki se je začelo že kakih pet let prej in s tem delom smo rešili tudi nekatere kmete, prišli do zaključka, da kmet ne more biti brez kompletne infrastrukture, ki mu je za življenjski obstoj nujno potrebna.

Prva poteza je bila elektrifikacija vasi in podeželja nasploh. Ta akcija je bila v glavnem zaključena leta 1970.

Leta 1964 se je pričelo načrtno z gradnjo gozdnogospodarskih cest, ki so v prvi fazi odpirale vasi, naselja in seveda kmeta, nenazadnje pa tudi gozd, za kar so bili poklicno odgovorni. V obeh gozdnih upravah Črna in Ravne je bila glavna gradnja cest zaključena do leta 1975 in jih je v skupnem seštevku bilo preko 500 km.

Leta 1970 smo začeli razmišljati o dopolnilni dejavnosti na srednjih in malih kmetijah, katerim je nujen dodatni dohodek za normalno življenje. Prednost dopolnilne dejavnosti je imel kmečki turizem, tako zaradi okolja kot ljudi.

Program je bil zastavljen zelo široko od Raven do Črne, toda zaživel je v glavnem v Šentanelu, ki je imel konfiguracione ter kadrovske prednosti. Škoda je, da je bilo premalo poslušna širša družbene skupnosti.

Nam gozdarjem je bil glavni motiv, da ohranimo podeželje avtohtono arhitekturno usklajenost z novimi objekti, ki bodo zagotavljali zadovoljiv življenjski standard. Mislim, da smo uspeli z lepimi načrti za večina koroških kmetij. Prisotni smo bili tudi pri adaptacijah kulturnih spomenikov od starih koroških kmečkih hiš, kašč, cerkva itd.

Ob tej priliki naj omenim, da se pojavljajo večkrat govornice, da je ves denar šel v Šentanel. Te izjave so neresnične in zelo kritične do krajanov. Šentanel kot vas je dejansko dobila prva dostopno kamionsko cesto v dolžini 2 km, toda s tem smo rešili 15 kmetij, katere so prispevali 50% investicijskih sredstev. Dolinsko cesto je financirala občina in je gozdarstvo bilo le kot soinvestitor z višino 25% vrednosti.

Leta 1976 smo začeli razmišljati o telefonskih povezavah, v začetku nekaj UKV povezav, nato pa je sledila izredna aktivnost na izgradnji telefonskih linij do vsake kmetije. Bila je prava posebnost, zato se marsikdo takrat ni hotel priklopiti, temu je lahko žal še danes. K sreči jih ni veliko. Akcija je bila praktično zaključena leta 1988 in to v skupni dolžini 550 km s 622 telefonskimi priključki.

Bilo je še raznih manjših akcij, kot so protipožarna oprema z gasilskimi aparati, strelovodi itd. Požarni aparati so samo v enem letu (1984) rešili 12 primerov požarov, ki bi lahko povzročili katastrofo.

Nenazadnje pa se moram spomniti tudi na izobraževanje kmečkih sinov in hčera, ki smo jim omogočili šolanje tudi z našim razumevanjem in širšo skupno solidarnostno akcijo.

Ob vsem tem je treba poudariti, da vse to ni samohvala gozdarjev. Bili smo le glavni organizatorji, važen je bil posluš in zaupanje kmetov, ki so za to dali glavna sredstva.

S skromno analizo lahko ugotovimo, da je vrednost gozdnih cest v ravenski občini ogromna in da predstavlja izkupiček 30 letne sečnje lesa obeh sektorjev lastništva. Prisotna so bila tudi druga sovlaganja, predvsem pa sodelovanje JLA, katera je bila prisotna na obmejnem področju.

Zato dragi mladi kmetje, rad bi vas opozoril na nekaj stvari:

1. Pazite na svoje gozdove, ki smo jih skupaj z vašimi predniki ohranili v dostojnem bogastvu.

Gozd ne prenaša politikov, v njem lahko obstoji le strokovnjak. Gozdovi so se v zadnjih 30 do 40 letih našega gospodarjenja izboljšali za ca 30%. Lesna zaloga je po podatkih prve taksacije bila 180 m³/ha, po zadnjih podatkih leta 1989 pa 270 m³/ha povprečno. Prav tako se je močno izboljšal prirastek in drevesna struktura ter kvaliteta gozdov.

Na Koroškem imamo tudi nekaj strankarskih voditeljev, ki kritizirajo gozdarstvo vse povprek. Pozabljajo pa, da, če bi se gozdarji držali takratnih zakonov tako, kot bi se jih morali, bi marsikateri kmet več ne bilo. Tako pa so vzorno razviti, opremljeni celo z najboljšo opremo, nekateri tudi z najboljšimi luksuznimi avtomobili.

2. Na zanemarite, kar so zgradili vaši predniki v izredno težkih pogojih. Tu mislim predvsem na gozdne kamionske ceste, ki so osnovni pogoj vaše perspektive. Najdite obliko, da ne bodo še naprej propadale.

3. Rad bi vam svetoval, da boste brez dobre organiziranosti težko vzdržali. Lesni trgovci poznajo le svoj žep. Ob 15. obletnici našega časopisa Viharnik je naš bivši dolgoletni predsednik TOK in sedanji politik Ajnžnik lepo zapisal »Časov, ko so v naših gozdovih gospodarili lesni trgovci, si ne želimo več nazaj.

Če bi trgovina z lesom bila prosta do zdaj, ne bi imeli tega, kar imamo. Če bi to uvedli sedaj, bi kmalu izgubili to, kar smo ustvarili skupno in solidarno. Ne trdim, da je že sedaj vse prav, resnica pa je, da so bile pri sedanji obliki gospodarjenja s privatnimi gozdovi podane možnosti, da smo se kmetje izvlekli iz zaostalosti. Čestitam kolektivu in njegemu šefu«. Konec citata!

Hočeš, nočeš, zgodovina se ponavlja! Ta pa je dobra ali slaba — naša je. Kmet in delavec pa bo vedno živel le od svojih žuljev, zato pamet v roke, da bodo žulji bolj žametni.

JOŽE LOGAR

Jubilej Viharnika

Razmišljanje ob njegovi 25-letnici

»VIHARNIK!« *Kako lepo, domače, pomembno ime za priljubljeno glasilo naših koroških kmetov in delavcev.*

»VIHARNIK« *je prav sedaj, ko praznuje svoj 25-letni jubilej, v svojem najtežjem položaju. Gre za biti ali ne biti, za njegov obstoj in življenje. Tako, kot se njegov soimenjak: trdoživi, viharni macesen v skalovju planine bori s sovražnimi silami narave za svoj obstoj in življenje v planini, se tudi naše glasilo VIHARNIK zagrizeno bori in upira vsem, ki so mu nenaklonjeni, ki ga želijo uničiti in odstraniti iz našega življenja.*

»VIHARNIK« *je poleg, žal, že močno spremenjenega in obubožanega »Koroškega Fužinarja« najbolj množično in zelo priljubljeno glasilo pri nas na Koroškem.*

Radi ga beremo vsi: stari in mladi, učeni in preprosti ljudje. Najraje ga imajo in prebirajo naši koroški kmetje in gozdni delavci. Je glasilo, ki je namenjeno predvsem našim delovnim preprostim ljudem.

Komaj mesec dni je tega, ko mi je spoštovan, znan, ugleden kmet iz slovenjgraške občine dejal: »Pri hiši imam radio, televizijo in cel kup revij in časopisov. Najrajši pa imam Viharnik. Kadar mi ga poštar prinese, se vsedem za mizo in ne neham brati prej, da vsega od prve, do zadnje vrstice ne preberem.«

Takšnih in podobnih izjav, ki pričajo o priljubljenosti Viharnika, bi lahko napisal še mnogo. Ljudje imajo Viharnik radi, ker jim je pisan na kožo, razumljivo in po njihovi meri. Viharnik je naše domače, koroško, ljudsko glasilo. Takšen naj bi ostal tudi v bodoče. Želim, da bi še dolgo živel in nas razveseljeval. Ob njegovem 25 jubileju zato ne bi smelo ostati vse samo pri čestitkah in dobrih željah.

Viharniku bi v njegovi življenjski, ek-sistenčni stiski morali pomagati in ga obdržati pri življenju vsi skupaj.

Pomagati bi mu morale tudi naše koroške občine, ki kljub krizi še imajo nekaj denarja za kulturne potrebe ljudi. Pomagati bi mu morali tudi vsi drugi, ki zmorejo karkoli dati za tak namen. Najbolj pa bi mu pomagali mi vsi, ki Viharnik radi beremo. Vsak posameznik mu lahko pomaga tako, da ga naroči ali pa vsaj plača, kadar mu pošljejo položnico za plačilo naročnine. Številni naročniki in redni plačniki naročnine bi našemu Viharniku najbolj pomagali in ga ohranili pri življenju.

Zakaj rad pišem v Viharnik in ga imam rad? V Viharnik rad pišem zato, ker imam veselje in rad pišem za naše preproste, koroške ljudi. S tem izpolnujem tudi naročilo, ki mi ga je nekoč dal rajni dr. Franc Sušnik, ki mi je naročil: »Rok, piši! Piši preprosto, razumljivo, za naše pridne, preproste ljudi! Piši v Viharnik in Koroški Fužinar!«

ROK GORENŠEK

Naše kmetijstvo

V teh dneh, ko glasilo VIHARNIK praznuje častitljivo obletnico izhajanja, je prav, da spregovorimo nekaj besed tudi o našem kmetijstvu. VIHARNIK je bil namreč vseh 25 let obstoja zvest spremljevalec dogajanj v kmetijstvu. S svojimi prispevki, pa naj ga je napisala žuljava kmečka roka, ali pero uglednega kmetijskega strokovnjaka, je glasilo zveste bralce obveščalo tudi o dogajanjih v kmetijstvu in na podeželju. Kakor sta na Koroškem kmetijstvo in gozdarstvo tesno povezana, tako je bil tudi VIHARNIK vsa ta leta predvsem kmečki časopis. Namenjen je bil kmečkemu človeku in gozdarju od Mislinjskega grabna do Olševe.

Ob visokem jubileju mu kmetijci iskreno čestitamo in želimo še vrsto let uspešnega delovanja!

Rojstna letnica glasila in prvi začetki pospeševalnega dela na Koroškem sodita nekako v isto obdobje.

V začetku sedemdesetih let so takratne pospeševalne službe po kmetijskih zadrukah izdelale prve preusmeritvene programe za zasebno kmetijstvo. Začetki so bili skromni. Nekaj naprednih kmetov v posameznih občinah je spoznalo, da ima samo sodobno tržno kmetovanje, ki bo upoštevalo napredne ideje kmetijske znanosti, perspektivo. Pomankanje kmetijskih pridelkov, še zlasti mesa in mleka je bilo v tistih časih resno vprašanje, saj so bile predvsem industrijske občine v pretežni meri odvisne od uvoza iz drugih krajev. Hiter industrijski razvoj je narekoval potrebe po delovni sili. Najbolj pridne delavce je industrija našla na kmetih. To pomeni, da se je število kmečkega prebivalstva na račun zaposlovanja v industriji in drugih nekmetijskih dejavnostih hitro zmanjševalo. Tudi to je bil eden bistvenih vzrokov za uvajanje specializirane kmetijske pridelave in nakup kmetijske mehanizacije.

Iz teh skromnih začetkov smo na Koroškem v teh 25 letih družno kmetijci, gozdarji, veterinarji, predvsem pa napredni kmetovalci usmerili v tržno proizvodnjo preko tisoč kmetij. Danes so to kmetije, ki se po tehnološki plati in produktivnosti lahko primerjajo s kmetijami v najbolj razvitih evropskih deželah. Zgrajeni so bili sodobni hlevski objekti, kmetije so opremljene s sodobnimi stroji, z agro- in hidromelioracijami je za intenzivno pridelavo usposobljenih več tisoč hektarjev, do vsake kmetije je speljana kamionska cesta, skoraj do vseh telefonsko omrežje, zgrajene so nove stanovanjske hiše in še bi lahko naštevati.

Tako je zasebno kmetijstvo skupno z družbenimi obrati pridelalo dovolj hra-

ne za potrebe koroških občin; še več: iz uvoznika smo postali izvozniki, predvsem mleka in govejega mesa.

Kako pa naprej?!

Z osamosvojitvijo Slovenije v samostojno in neodvisno državo dobiva tudi kmetijstvo posebno vlogo. Kot je napisal kmetijski minister v uvodniku Strategije razvoja slovenskega kmetijstva, da moramo Slovenci kot narod z ustanovitvijo svoje države prevzeti odgovornost za usodo slovenskega kmeta in slovenskega kmetijstva v svoje roke. V zgodovini je bil slovenski kmet steber slovenstva in nedvomno mora to ostati tudi v bodoče. To pa pomeni, da ne moremo gledati na kmetijstvo zgolj na produkcijo hrane. Kmetijstvo dobiva še druge pomembne naloge. Sem spada trajna ohranitev rodovitnosti zemlje, zdravega zraka in vode. Za Slovence je nepogrešljiva tudi ohranitev poseljenosti in pestrost kulturne krajine, ki bo omogočala odih in razvoj turizma na kmetijah.

V primerjavi z razvitim kmetijstvom v evropskih deželah so kmetije pri nas izjemno majhne. Po podatkih popisa iz leta 1991 je povprečna slovenska kmetija imela le 5,9 ha skupne zemlje (kmetijske in gozdne površine). Na Koroškem je stanje nekoliko bolj ugodno, saj meri v povprečju nekaj nad 16,5 ha skupnih površin. Povprečna kmetija v EGS je desetkrat večja in redi 8 krat več govedi. Vzrok za tako zaostajanje pri nas je izključno kmetijska in zemljiška politika v prvih letih po vojni.

Hiter razvoj tržnega kmetijstva na zapadu v zadnjih letih že kaže negativne rezultate. Pri njih je zgolj ta tržna naravnost kmetijstvo pripeljala do točke, ko naprej ni več poti. Na eni strani se države srečujejo z ogromnimi tržnimi viški hrane, po drugi plati pa je zaradi velike porabe mineralnih in organskih gnojil, pesticidov in drugih kemičnih pripravkov načeto okolje in s tem zdravje ljudi.

V Sloveniji take stopnje razvoja kmetijstva na srečo še nismo dosegli. Zato je prav, da to »negativno« stopnico prestopimo in še pravočasno usmerimo naše kmetijstvo na pot, ki je zapisana v nedavno sprejeti Strategiji razvoja slovenskega kmetijstva. To pa pomeni pridelavo zadostne količine zdrave hrane, obenem pa skrb za ohranjanje neokrnjene narave. Zavzemati se bo potrebno za ekosocialni razvoj slovenskega kmetijstva, kjer bodo poleg drugih dejavnikov upoštewane tudi naravne zakonitosti. Pri tem pa je potrebno ponovno poudariti, da je vloga kmetijstva veliko večja kot zgolj pridelava hrane. Taka usmeritev pa bo zahtevala veliko več denarja, predvsem direktne pomoči družinam, predvsem na hribovskih in gorskih kmetijah.

Naj ob koncu razmišljanj izrečem željo, da bi bil naš VIHARNIK tudi v bodoče s svojo vsebino in prispevki zvest sopotnik našemu kmetijstvu.

Samo s klenim slovenskim in s tem tudi koroškim kmetom poseljena dežela bo prispevala k ohranitvi slovenske kmečke samobitnosti in s tem k ohranitvi samobitnosti Slovencev!

mag. JOŽE PRATNEKAR

Kmetje in delavci smo bili ponosni na ta lep objekt. Danes se veselimo »lastninjenja«

Kako je uspela akcija — vzorno urejena kmetija

Letos je že šesto leto, kar poteka v Sloveniji akcija »Živimo s podeželjem« (prej imenovana »Živimo s cvetjem«), ki jo razpisuje časopis Kmečki glas. V njej se izbirajo najlepše slovenske kmetije in v letih, kar akcija poteka, je kar nekaj naših kmetij sodelovalo v njej in tudi dobilo priznanja. Kot že spremenjeno ime pove, pa zadnja leta ne ocenjujejo samo lepega cvetja, ampak tudi izvirno arhitekturo kmečkih hiš kakor tudi okolje poslopij, kar vse daje kmetiji harmonično celoto.

V želji, da bi čimveč naših kmetij spodbudili k njihovem urejanju ter k temu, da bi gojili in razvijali vrednote in lepoto naših domov ter s tem celotnega podeželja, smo se na Koroškem odločili, da razpišemo lastno regijsko akcijo ocenjevanja urejenosti kmetij, ki naj bi zajela vse štiri koroške občine. Pomenovali smo jo VZORNO UREJENA KOROŠKA KMETIJA. Pod tem naslovom smo v Viharniku in na Koroškem radiu objavili članek, v katerem smo pojasnili namen akcije, obenem pa povabili vse kmetije, ki menijo, da odgovarjajo pogojem razpisa, da se prijavijo k ocenitvi.

Zaradi premajhnega števila prijavljenih kmetij so od akcije odstopile vse, razen obči-

ne Slovenj Gradec, pa še tu se je prijavilo 11 kmetij na pobudo svetovalke. Tako je akcija ostala v občinskem in ne regijskem okviru.

K akciji so se prijavile naslednje kmetije:

1. STRMČNIK Oskar, Anica
Mali Brdnik, Stari trg 217
2. GAMS Janez, Majda
Lenart, Stari trg 14
3. POPIČ Peter
Bošnik, Raduše 16
4. KNAP Branko, Janja
Kolar, Podgorje 39
5. JEHART Franc, Brigita
Prednik, M. Dobrava 96
6. KRANJC Miran, Jelka
Krivec, Brde 18
7. GOLOB Anton, Elizabeta
Divjenk, Brde 28
8. Strmčnik Franc, Tončka
Šumej, Legen 125
9. KAMENIK Justin, Verica
Kuzman, Paka 83
10. OŠLAK Franc, Zdenka
Ošlak, Paka 84
11. RAMŠAK Janko, Marija
Požeg, Paka 85

TEREZIJA KOTNIK, upokojenka, Dolič:
»Ko viharnik praznuje srebrni jubilej, mu samo čestitam. Vseskozi sem imela težko življenje, z možem sva garala in delala. Pa si včasih mislim, da je tudi delo koristno. In menda je tako! Zdaj na stara leta mi je v največje zadovoljstvo, če se lahko vsedem in čitam. Viharnik poznam vse od prve do današnje številke. Rada ga imam in vsak mesec nestrno čakam, da ga dobim. Le takšen naj bo še naprej, kot je bil doslej. Ob jubileju pa mu iskreno čestitam.«

Vzorno urejeno dvorišče in bogato cvetje na kmetiji Anice Strmčnik v Starem trgu

Obnovljena Požegova hiša v Paki, kjer je ohranjena značilna koroška arhitektura

JURE TASIČ, gozdni delavec sekač: »Pred 27 leti sem se zaposlil in si našel delo med pohorski gozdovi. Čeprav je delo v gozdu težko in nevarno, je pa po svoje tudi zanimivo. Dedek, ki je bil vse življenje gozdni delavec, mi je veliko pripovedoval o tem, kako so nekoč sekali in spravljali les iz pohorskih gozdov. Mogoče me je prav on navdušil za to delo. Imam še štiri brate in smo vsi zaposleni v gozdarstvu, kar je dokaz, da naša tradicija ne bo hitro izumrla. Ko pa me že sprašujete, če redno prebiram Viharnik, pa si mislim, da ste preveč vprašali! Kdo ga pa ne bi prebiral, saj je vendar to naš časopis. Naš je in v njem vidim tudi samega sebe.«

Ker je bilo ocenjevanje urejenosti kmetij na Koroškem zastavljeno v okviru kmetijske svetovalne službe in za področje vseh občin, ki jih pokriva Živinorejsko-veterinarski zavod Celje, je bila komisija za ocenjevanje imenovana izmed svetovalk, ki odgovarjajo za kmečko družino in dopolnilne dejavnosti v teh občinah.

Predsednica komisije je bila Mojca Ratej iz občine Šentjur pri Celju, članici pa Bernarda Ravnjak iz občine Dravograd in Danica Onuk iz občine Slovenj Gradec.

Ocenjevanje je bilo izvedeno 24. in 27. avgusta, ocenjevali pa so se 3 sklopi in sicer:

1. izgled celotnega dvorišča
2. izgled hleva
3. izgled hiše,

v okviru teh pa še pospravljenost dvorišča, urejenost spremljevalnih objektov, usklajenost fasad in kritin, ohranjena arhitektura ter zasaditev s cvetjem in zelenjem.

Kljub dokaj dobri urejenosti prijavljenih kmetij, komisija po ocenjevanju niti eni ni mogla podeliti priznanja za najbolj vzorno kmetijo z maksimalnim št. točk, ker so bile še pri vsaki določene pomanjkljivosti (večina napak se je v preteklosti delala pri novi gradnji hiš — načrti mestnih hiš, različne kritine...). Od 11 kmetij jih je 6 doseglo oceno nad 25 točk (priznanje za vzorno urejeno kmetijo), 5 pa oceno nekaj izpod 25 (priznanje za sodelovanje). Eni izmed kmetij — Oskarju in Anici Strmčnik pa je bilo podeljeno še posebno priznanje za najlepše cvetje.

Kot je bilo objavljeno v razpisu, smo za udeležence akcije organizirali izlet. Program izleta je pripravila predsednica ocenjevalne komisije, ki nas je povabila na ogled urejenih kmetij v njihovo občino — Šentjur pri Celju. Žal se je z naše občine za izlet prijavilo samo 8 članov (4 pari), tako da smo ga morali kombinirati z udeleženci akcije iz občine Žalec.

Na pot smo se odpravili v sredo, 22. septembra. V Žalcu se nam je pridružilo še 21 članov njihovih ocenjenih kmetij in svetovalka Andreja Žolnir. Preko Dramelj, kjer nas je sprejela organizatorica izleta Mojca Tarej, nas je pot vodila preko Šentjurja do okolice Ponikve. Tam smo najprej obiskali kmetijo Martina in Milene Zdolšek v vasi Okrog. Značilnost kmetije so lepo obnovljena mogočna poslopja, ki kažejo zavednost mladih gospodarjev, da ohranijo staro kmečko arhitekturo. Po ogledu hleva (redijo 40 glav živine) in okolice kmetije, smo bili deležni bogate postrežbe v veliki kmečki »hiši«.

Po programu naj bi si nadalje ogledali spominsko sobo Antona-Martina Slomška na Slomu, vendar ker so sobo obnavljali, nam je tamkajšnji župnik g. Herman Miha (sicer doma iz Raduš) povedal nekaj o sami župniji Ponikva in o zgodovini Sloma — posestva in rojstne hiše A. M. Slomška. Tam so sedaj nasadi jablan posestva MEJA Ponikva in hladilnice sadja. Ker smo bili tam ravno v času obiranja jabolk, so si nekateri oskrbeli tudi ozimnico.

Naslednja kmetija, ki smo jo obiskali, je bila kmetija Franca in Martine Masten v Hotunjah. Značilnost kmetije so lepo zastavljene površine okoli poslopij, utrjene so samo dovozne poti. Tudi na tej kmetiji smo bili deležni bogate postrežbe.

Tretja kmetija pa nas je očarala z lepo obešeno koruzo v kozolcu. Na tej kmetiji gospo-

Lepo urejeno staro poslopje pri Zdolškovi v vasi Okrog

Lepo urejen kozolec pri Korenjakovih

darita Ivan in Štefka Korenjak, pri delu pa jima pomaga šest otrok, starih od 6 do 19 let. Najstarejši sin je končal kmetijsko šolo in je predviden za naslednika. Ukvarjajo se z živinorejo, nekaj malega imajo tudi vinograda. Prijetna gospodinja nas je postregla z jabolčno gibanico iz krušne peči, mož Ivan pa z domačim vinom in grozrdjem.

V tako lepem vremenu in prijetni družbi smo se končno napotili proti kmetiji »Margetka«, kjer se ukvarjajo s kmečkim turizmom in kjer nas je čakalo kosilo. Še prej nam je M. Ratej na diapozitivih pokazala nekaj

primerov lepo urejenih kmetij, pa tudi opozorila na napake, ki jih naj ne bi delali pri obnovi naših hiš ali ureditve okolice. V okviru tega zaključka izleta so bila vsem podeljena tudi priznanja, kot je bilo že predhodno omenjeno.

Na zaključku naj zapišem, da je izlet odlično uspel. Udeleženci so poleg poučnega namena uživali tudi v druženju s kmeti iz sosednjih občin. Izlet pa je tudi velika vzpodbuda za delo v prihodnje tako za proizvodnjo na kmetiji, kot za lepše urejene naše kmetije.

Danica ONUK

25
let
Viharnika

VIHARNIK Izdaja GOZDNO GOSPODARSTVO Slovenj Gradec p.o.

Urednica: Ida ROBNIK, lektorica: Majda KLEMENŠEK, tehnični urednik: Bruno ŽNIDERŠIČ.

To številko so uredili: Ida ROBNIK, Majda KLEMENŠEK, Gorazd MLINŠEK, Andrej ŠERTEL in Franc JURAČ.

Naklada: 2000 izvodov.

Tisk: GZP MARIBORSKI TISK Maribor, Tržaška cesta 14, 62000 MARIBOR

Na podlagi mnenja Ministrstva za informiranje z dne 30. 1. 1992 šteje VIHARNIK med proizvode informativnega značaja iz 13. točke tarifne številke 3, za katere se plačuje petodstotni davek od prometa proizvodov.

IZID JUBILEJNE ŠTEVILKE VIHARNIKA SO POLEG GOZDNEGA GOSPODARSTVA SLOVENJ GRADEC OMOGOČILI:

**GOZDARSKA ZADRUGA SLOVENJ GRADEC
KMETIJSKO GOZDARSKA ZADRUGA DRAVOGRAD
MESNINA OTIŠKI VRH
DREVESNICA OMORIKA.**

Svojim poslovnim partnerjem in kmetom-zadružnikom ter vsem ostalim bralcem želijo **SREČNO IN USPEŠNO NOVO LETO.**

Naš odnos do kulturne dediščine

Tudi v Mislinji radi prebiramo Viharnik. Zdi se, da je tudi nam pisan na kožo.

To priznanje si je pridobil tudi s tem, da se je znal približati ljudem, tistim vsakdanjim, kakršni smo sami.

Morda pa se je vaš časopis ljudem prikupil tudi zato, ker je opozarjal na bogato kulturno dediščino, ki nas obdaja. Vsak razumen Slovenec ima do teh kulturnih vrednot lep odnos, ker ve, da tudi njegove korenine vodijo v kmečki ali bajtlarski dom.

Človeku je vedno toplo pri srcu, ko se oko sprehaja po očrnelih loncih, v katerih so še kuhali v pečeh, po robato izdelanem orodju, v katerem je veliko ljudske iznajdljivosti, po umetelno cimpranih ostrušjih, kazalcih, panjskih končnicah, znamenjih ob poteh in še in še. Tudi na mislinjski šoli že dolga leta negujemo slovensko kulturno izročilo. Želimo ga

približati otrokom, da ga bodo spoznali in cenili.

Več kot deset let je na naši šoli slovenski kulturni praznik ubran na to tematiko. Stolnica naših kulturnih dni je predstavitev ljudske glasbe, ki jo izvajajo domači muzikantje in pevci. Ob tem koncertu pa so se vrstile še predstavitve raznih domačih obrti. Te so bile predstavljene v obliki demonstracije, ko so nekateri mojstri kazali svoje spretnosti, v avli šole je bila vedno bogata razstava številnih izdelkov in orodja za določeno obrt. Mladi likovniki pa se zberejo iz vseh osnovnih šol v občini in na likovni koloniji stare predmete upodabljujejo in naredijo bogato likovno razstavo.

Člani zgodovinskega krožka vsako leto izdelajo raziskovalno nalogo, ki jo prav tako predstavijo na kulturnem dnevu.

PREDELAVA VOLNE, ko so nam zgovorne predice prikazale to spretnost. Pri krtačenju in uvijanju pa so se izkazali naši učenci, ki so si prakso pridobili pri babicah.

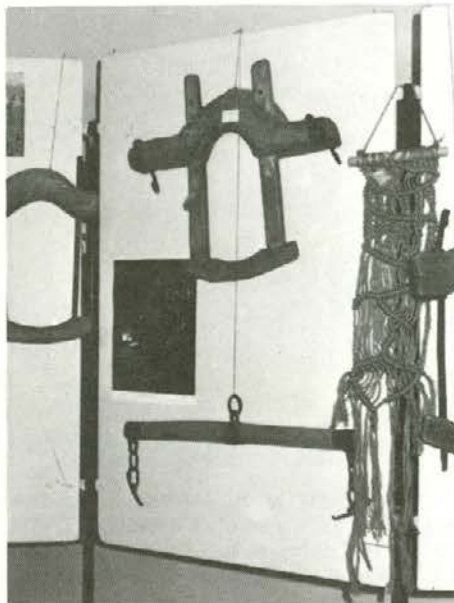
PLETARSTVO, tu smo s pomočjo učencev ugotovili, da je ta obrt v naši okolici še vedno zelo razširjena. Odkrili smo tudi dv. mojstra domače obrti, ki sta naziv dobila na razstavah domače obrti v Slovenj Gradcu, to sta Zajamešek Jože, Jamnik Stanislav. Za razstavo smo nabrali veliko izdelkov, ki so bili paša za oči, enako tudi mojstrovine naših mladih likovnikov, ki so te izdelke upodabljali. Demonstratorji so učence na kulturnem dnevu tako navdušili, da je na šoli zaživel krožek, ki je ob koncu leta še sam razstavljal svoje koše za smeti in koške za cvetje.

IVAN VEČKO, kmet, Završje: »Poleg dela in skrbi, ki ga ima kmet na kmetiji, mora biti ob tem tudi dobro obveščen. Tako obveščenost pa nudi tudi Viharnik slehernemu bralcu, ki ga vzame v roke. Čeprav moram na kmetiji skozi vse leto trdo delati, vedno najdem čas, da prelistam Viharnik, saj v njem najdem bogato branje od drobnih in zanimivih novic do strokovnih nasvetov. Ob jubileju, ki ga praznuje Viharnik, si želim, da bi bil tudi v bodoče naš zvest prijatelj in nas vsak mesec redno obiskoval ter, da bi pridobili še čimveč bralcev in zvestih naročnikov.«

RAJKO ROZMAN, upokojenec, Mislinja: »Ob vsakem jubileju radi pregledamo uspeh svojega dela ali pa pobrskamo po svojih letih življenja. Svoj srebrni jubilej praznuje tudi Viharnik. Spominjam se njegovega rojstnega dne in vse od prve številke prihaja v našo hišo. Z ženo sva bila oba zaposlena v gozdarstvu, zato sva ga redno prejemale ob plači, zdaj pa imava naročenega...« tako nam je jel pripovedovati Rajko Rozman. Leta 1938 se je zaposlil pri takratnem mislinjskem zasebniku dr. Artorju Pergerju, kjer je bil najprej na režiji, pozneje pa merilec lesa. Potem so se spreminjali časi in Rajko je dobil službo med revirnimi vodji. Vse do upokojitve je opravljal to delo. In danes je Rajko Rozman še vedno aktiven lovec, saj je v lovske vrste stopil že leta 1940, po vzoru svojega očeta. V hiši doma ima lepo urejeno lovsko sobo, v kateri preživi del svojega prostega časa. Ko pa so sedaj v teh dneh svetle noči ob polni luni, rad odide v naravo in čaka lisico.

Leta 1988 smo se lotili teme JARMI. Raziskali smo, kakšne vprege so bile razširjene na našem področju, kateri so posamezni deli, kdo je jarme izdeloval in kakšno vlogo imajo danes. Ugotovili smo, da je naše področje še prava zakladnica jarmov, saj smo jih za šolsko razstavo zbrali nad trideset. Nekaj so si jih sposodili tudi Slovenjgračani za svojo razstavo domače obrti.

Najbolj poglobljeno pa smo se lotili teme KOVAŠTVO, ki je bila med vsemi nalogami v Slovenskem natečaju zdaleč najboljša in je po besedah ocenjevalcev daleč presegla razpisne pogoje.

V nalogi smo po svojih močeh raziskali: Železarstvo v Mislinji, ki je bilo bogato v letih 1723 do 1900. Eisenwerk Misling (Železarna Mislinja) je bila svoj čas ok. 1850 največja na Slovenskem Štajerskem in druga največja na Slovenskem.

25

1968
1993

V tej nalogi smo raziskali vse kovačije v našem kraju, kje so vse bile, kje so še, kakšno vlogo so imele v okolici, izdelali smo tudi karto, kako so bile razporejene.

V tretjem delu naloge smo obdelali PODKOVTVO, natančno smo opisali postopek podkovanja konj in volov. Ob tem smo posneli tudi videokaseto. Tudi takrat je bil del našega zbranega gradiva razstavljen na obrtni razstavi v Slovenj Gradcu.

Zelo obsežna in kompleksna pa je bila naloga MISLINJSKI JAREK, v kateri smo v pisni obliki in s slikovnim materialom predstavili ta delček Pohorja, ki je tipičen primer praznjenja in odmiranja naselja. Pripravili smo bogato etnološko razstavo »ČRNA KUHINJA« — predmetov iz tega področja.

Izvedli smo odersko uprizoritev »Zimski večer v Komisiji«, ki so jo igrali domačini sami. Uprizoritev je bila lepo sprejeta tudi v Kulturnem domu. Tudi na to temo je bila likovna kolonija, razstava in posneta videokaseta.

Etnografsko obarvano pa je bila tudi naloga ŽENITOVANJSKE ŠEGE, kjer smo imeli srečo, da smo še našli ljudi, ki so pred petdesetimi in več leti opravljali nalogo CAMARJA in DRUŽICE. Ti ljudje še sedaj hranijo cele zvezke besedil, ki so jih ob poteku svatbe potrebovali. Med tem besedilom je bilo okoli petdeset zdravičk, med katerimi so mnoge zelo hudomušne:

1. Mam olcarjev šest, mi sekajo les, tam dovta en kos, da gre fantič moj skozi.
2. Ena fajfa tobaka glih teko vela, kot ena taka cafuta, ki vsakega ma.
3. Sem spovedi šla, sem spovedala se, sem za pokoro dobila tri zavber fante.
4. Micka se zdi, ko 'ma fantiče tri, kak' žal ji pač bo, ko nobenga ne bo.
5. Saj nismo me mamka na cesti pobrali, da bi me bli semkaj na šimfaje dali.

Fotografije: TONE GAŠPER
Besedilo: MARIJA KOPRIVNIKAR

Skupina učencev je s pomočjo starejših krajanov in mentorice nabrala veliko fotografij in pripoved o MISLINJSKI ŽELEZNICI, ki je bila ena prvih elektrificiranih prog v Evropi. Ta naloga in Jarmi sta bili nagrajeni na medobčinski raziskovalni skupnosti.

Ona

Rodila se je v skromni bajti, na strmem pobočju reke Drave in še čisto majhni je umrla mati, kmalu za njo še oče. Nje se ni niti spominjala, očeta le bolj blede. Njeni odrasčajoči bratje in sestre so že služili pri kmetih. Njo, malo neobgledeno deklico pa je k sebi vzela teta, daleč stran od rodne bajte. Kaj kmalu ji je morala služiti kot pastirica, pozneje pa kot pridna neplačana dekla. Kolikokrat je tepena in zaničevana ihtela na slamnjači in si želela vsaj malo ljubezni in topline, ki ji je hudobna teta ni nikoli dala. Nikoli ni občutila nežne materine roke, nikoli ni posedela v njenem varnem naročju, nikoli je ni nihče poljubil in pokrižal, ko je odhajala spat. Nikoli ni občutila topline in varnosti doma. Mogoče niti sama ni vedela za koliko lepih stvari jo je prikrajšala usoda, ko ji je tako majhni vzela starše.

In kar ni nikoli prejela, tudi ni mogla nikoli dati.

Kmalu, ko je za silo odrasla, se je naveličala sitne tete in svojega neplačanega dela. Srce jo je potegnilo v domače kraje, kjer je še nekaj let pri kmetih služila za deklo. In ko je tu spoznala premožnega kmeta, ki se mu je srce vnelo za pridno in pošteno deklo, ji je srce reklo, naj ga vzame. Ne iz ljubezni, ta beseda ji je vse življenje ostala tuja, pač pa zato, da bo enkrat konec njenega služenja za par col in čevljev na leto, pa skromno obleko.

Ona je želela več, želela je postati kmetica, gospodinja, delati na svojem in ukazovati. In to je postala, ko se je omožila. To je kaj kmalu dokazala. Bila je zelo pridna in gospodarica, vendar ukazovalna in hudobna. Kar se je vsa leta, od čisto rane mladosti zgrinjalo nad njo, to je sedaj ona vračala, četudi čisto nedolžnim ljudem. Pri delu se je gnala in gnala je tudi svojo družino — svojega bolehnega moža in svoje komaj doraščajoče otroke. Za njo ni bilo počitka. Kregala se je za vsak dinar in ga skrbno obračala v bale blaga, porcelan, posteljnino. To je vedela, da ji ne bo propadlo. Polnila je skrinje in skoparila, skoparila. Pozno v noč je delala surovo maslo in skuto, ter ga odnašala na trg. Njen bolehn mož je večkrat uporabil svojo dlan, da bi jo ukrotil, toda ni zalegla ne beseda, ne udarec. Še bolj je postajala samosvoja in ga dokler je le količkaj mogel, gnala k delu. Velikokrat je kje naskrivaj počival in potočil tudi kako solzo. »Če cigan pride na konja, potem ga jaha do kraja«, ji je večkrat očital, ona pa je nekoč pobrala svojo odejo in se preselila spat na drugo stran. Otroci so z očetom vred obupovali preveč dela je polagala na njihova šibka ramena. Izmed vseh je ljubila le enega sina. Ta ji je pomenil vse. Vedno je bil ob njej, tožaril brate in sestre in tako kot ona zaničeval očeta. Že če je oče kot pljučni bolnik pljunil na tla, ga je ves smrkav ozmerjal. V družini je vladala tiha vojna: Na eni strani mati in sin, na drugi oče in ostali otroci. Kar nikoli ni prejela, tudi ni mogla dati — zato nikoli ni nobenega od njih poljubila, ga popestovala, ga pobožala po laseh. Njej je bilo dovolj, da so bili siti in oblečeni. Bili so siti, nikoli jim ni manjkalo kruha, čeprav so ob skopuški materi zelo, zelo skromno živeli.

Vedeli so, da bodo to občutili vse svoje življenje. In ko so odrasli in si ustvarjali družine, kar niso bili vajeni nežnosti do otrok. To so v njih vlili šele njihovi partnerji. Oče je umrl in zdelo se je, da se je mati znebila enega bremena. Po njegovi smrti je posestvo prevzel sin, ki ga je izbral oče. Preveč žalosten je bil, da bi ga dal sinu, ki je bil le materin in to je materino sovraštvo še poglobilo. Ker ni mogla več grabiti in ožemati posestvo, ker so že bili mladi pri hiši, je počasi jemala stvari, ki sicer niso bile njene. S sten so pričele izginjati par sto let stare, dragocene slike, iz sob starine ki so romale k njenemu ljubljencu, ki si je medtem drugje ustvaril družino. Na zunaj je postajala do domačih vedno bolj prijazna, v srcu pa je nosila še več sovraštva. Bolelo jo je, ker je kmetija prišla v mlade roke, ker ona ni bila več pri hiši »mali bog«. Z vsemi močmi pa je nasprotovala vsaki novosti pri hiši, vsem obnovam. Pa ne zato, ker bi bila starokopitna, pač pa zato, ker ne bi to naredila ona. Četudi so ji govorili, da je tudi ona veliko prispevala vsemu, kar imajo, si ni dala dopovedati. Ni ji šlo v glavo, da je stara, da gre čas naprej, da si mladi ustvarjajo svoje življenje.

In vsem v hiši je s svojim ljubljencem »njenim sinom« večkrat grenila življenje. »Z materjo kradeta kot srake« so se večkrat jezili domači in potrpeži. Ona pa je skoparila naprej. Živela je nadvse skromno, pritrgovala si je še pri kruhu in počasi so se začele prazniti tudi njene omare in skrinje. Večer za večerom je sin odvažal njene stvari. Vse, kar je iztrgala gruntu, ki ni bil njen, pač pa njenega moža, je dala drugam. Tu na zemlji, ki ni bila njena, je zrasel les, ki ga je prodajala in denar kopičila zase, tu iz te zemlje je črpala vse, sicer s svojimi rokami, vendar njej dom ni pomenil ničesar.

Čeprav je veliko pridelala, si je tudi temu primerno vzela. Doma ni pustila niti žlice ali starega lonca. Na pozno starost si je zgradila hišo in nekega dne jo je sin odpeljal. Niti srečno ni prišla voščiti domačim. Odšla je z mržnjo v srcu do vseh. Spet je postala to, kar je nekoč bila — »kajzarca«. Ni želela čakati svoje zadnje ure v domu, ki ji je kljub vsemu dal veliko dobrega. Tu bi lahko v miru preživljala svojo sivo starost. Tu bi se lahko v miru veselila svojih vnukov, ki so jo imeli tako radi. Zadnja leta je na skrivaj lepo poskrbela zanje, jih pobožala kot bi se sramovala svojih nežnostih. Sušila jim je mokro obutev in obleko, jih ščitila pred starši in njene sicer skromne juhe so tako lepo dišale. V boleznih jim je kuhala čaje, saj je poznala nič koliko zdravilnih zelišč. Nekje globoko, globoko v srcu je tudi ona našla ljubezen.

Žalostno so vnuki gledali za bico. »Škoda, da je tako trmasta. Tu bi lahko v miru za vedno zaspala.« Tu bi se od nje, nekoč tako lepo poslovlili, opravili bi tisto pravo kmečko slovo. Tudi ob smrti bi še bila kmetica. Tako pa bo samevala v svoji hiški in ko bo zaspala za vedno, jo bodo iz vežice ponesli do njenega zadnjega doma. Od tu ni več selitve. Možila se je brez ljubezni in vedno ji je bil ta dom, hladen in tuj, nikoli ga ni ljubila, zato tudi umreti ni hotela doma.

Zima se preveša v pomlad. Mogoče bo kdaj, zdaj na visoko starost, prišla tudi v njeno srce.

ANJA

DANICA ROŠER, uslužbenka, Slovenj Gradec: »Pred 13 leti sem dobila zaposlitev na takratni Lesni in že takrat sem se srečala s priljubljenim časopisom Viharnikom. Rada ga prebiram, saj v njem najdem kar največ lepega in zanimivega branja. Viharnik pa je tudi nekakšen most, ki povezuje nas delavce in kmete, pa tudi drugi radi prebirajo njegovo vsebino. Ob 25. rojstnem dnevu Viharniku samo čestitam in želim, da bi nas tudi v prihodnje tako zvesto obiskoval in prinašal vesele novice ter drugo zanimivo branje.«

IVAN REPUC, upokojeni gozdni delavec, Mislinja: »Ko se spominjam svojih preživetih let, vam lahko rečem, da so kljub delu in težkemu trpljenju bila tudi lepa. Leta 1935 sem se zaposlil, v svoji delovni dobi sem opravljal razna dela. Dobro se spominjam tistih časov, ko sem bil dobrih šest mesecev zavirač na tedanji železnici po Mislinjskem jarku. Najlepši spomini na moja delovna leta pa so bili gotovi ti, da sem več kot 15 let delal z Johanovim Miho, ki je bil že od otroštva gluhonem. Bila sva najboljša sodelavca in vseskozi je bilo z njim lepo delati. Obletnica Viharnika, da praznuje že 25. rojstni dan pa me preseneča. Toliko let že izhaja. Berem ga od vsega začetka, dober, zanimiv in prijeten je. V naši hiši je priljubljen in takšen naj ostane tudi za vsa leta naprej.«

Naša razmišljanja ob izteku leta

Koliko let je že bilo pred nami in koliko jih še bo, tega tudi učenjaki prav gotovo ne vedo. Vsako posebej pa slehernemu človeku prinese košček sreče, pa tudi razočaranj. Precej sreče si lahko ustvarimo sami, če hočemo, zmremo in znamo biti v sožitju s ljudmi in naravo. Že prijazen pozdrav, beseda, topel pogled so lahko del osebne sreče in tudi življenja, rože, čista narava, dobri sosedski ali družinski odnosi so lahko velik del sreče, če k temu prištejemo vsaj zadovoljivo zdravje oziroma, če ga še imamo. Žal, preveč ljudi išče srečo v povsem zgrešenih pojmih, to je v nasilju, medsebojnem sovraščtvu, v tožbah, pohlepu ter podobnih nečednostih, ki na koncu življenja človeka pahnejo v brezup s tragičnim koncem. Med slogo in blaginjo se vse bolj vrtva nesloga in nevoščljivost. Če že naravnih ujm ne znamo ali ne moremo ukrotiti, bi skušali ukrotiti svojo slo do nemoralnih nagibov. Oprijemati bi se morali tistih, ki vodijo k medsebojnemu razumevanju ter blaginji nas vseh.

Ko ob koncu leta pogledamo nazaj in pretehtamo uspehe in neuspehe, ti niso vedno odvisni samo od naravnih in drugih dejavnikov ampak tudi od naše preudarnosti in dela. Blagor tistim, ki imajo košček obdelovalne zemlje ali kmetijo, na kateri si ob skrbni obdelavi pridelajo najnujnejše. To je že del zaposlitve v primerjavi s tistim, ki brez zaposlitve med štirimi stenami v blokkih nimajo kaj početi. Jasno, da brez dela tudi jela ne bo. Žal, da brezposelnost nezadržno narašča, mnogo obdelovalne zemlje pa neizkoriščene počiva ali pa jo prerašča grmovje in plevel. S

preudarno politiko in taktiko bi lahko vlada naše mlade Slovenije z vzpodbudnimi ukrepi povrnila ljudem zaupanje in ljubezen do pridelovanja hrane. Povrnimo materi zemlji nje-no poslanstvo, da nas bo prehranjevala, kolikor se pač v naravnih razmerah da.

Že res, da nam kot v vseh časih vzamejo precej pridelkov naravne ujme, a nekaj nam le ostane, kar je bolje kot nič, vsaj za tiste, ki so vajeni skromnosti. Marljivi ljudje si vedno najdejo delo in tudi jelo.

Zelo prav bi bilo, da bi tisti, ki imajo drugačne možnosti preživetja odstopili delovna mesta tistim, ki nimajo nobenih virov preživetja. K temu cilju bi pripomogle skrbno pretehtane usmeritve, ki bi privabljale ljudi nazaj v planinski raj.

Podoba slehernega kraja večjega ali manjšega, da ne rečem celo kmetije, se odraža po bolj ali manj naprednih ter složnih ljudeh. Le kdo bi si upal pred petdesetimi leti prerokovati, da bo v vsakem domu svetila elektrika, da bo vsako gospodinjstvo imelo televizijski aparat, da bomo lahko s avtom švignili z enega vrha na drug hrib in to na desetine kilometrov v kratkem času. In če bomo znali z več poštenja ter manj divjega lastninjenja vsi dobro zastaviti cilje in delo, ni vruga, da se naša Slovenija, kjer se imamo za poštene in marljive ljudi, ne bi izkopal iz težav ter se bolj trdno postavila na lastna tla.

Predele končam s mojimi razmišljanji, bi zaželel da bi se v prihajajočem letu 1994 naši poslanci v parlamentu manj kregali ter bolj v sožitju sprejemali smernice, ki bodo v prid in

blaginjo vsem državljanom, da bi bilo čim manj stečajev ter brezposelnosti ter nepoštenega lastninjenja.

Srečno novo leto 1994 vsem našim dobrim zdravnikom ter drugemu osebju, ki se trudijo za naše zdravje, srečno vsem, ki kakorkoli skrbijo za našo blaginjo. Vsem verujočim pa lep in vesel Božič, kakor tudi vsem bralcem srečno in mirno novo leto 1994.

LUDVIK MORI

ZAHVALA

Ob boleči, tragični izgubi dragega moža, očeta in brata

SREČKO URŠEJ

iz Mislinje

se iskreno zahvaljujemo vsem sorodnikom, prijateljem, znancem in sodelavcem gozdne uprave Mislinje, ki ste ga spremljali na njegovi zadnji poti, darovali vence, cvetje, sveče in denar za svete maše. Hvala dr. Tilki Prevolnik za vsestransko pomoč, Gozdni upravi Mislinja, govorniku Ivanu Lekšetu za poslovilne besede, šentiljskim pevcem za zapete žalostinke, g. župniku Tinetu Tajniku za pogrebni obred, družinam Oder, Kotnik, Verdnik, Mlinšek in Sušec ter ostalim sorodnikom, znancem in prijateljem, ki so nam v težkih trenutkih stali ob strani. Hvala vsem, ki sočustvujete z nami in ki ste ga v tako lepem številu pospremili k večnemu počitku.

Žalujoci: žena Dragica, sin Marko, hčerki Anita in Valerija, brata Bojan z družino, Marjan ter sestra Marija.

SREČKO URŠEJ 1959—1993

V mrzlem torkovem dopoldnevu dne 23. 11. 1993, ko je prvi sneg pobelil pohorske gozdove, je naša srca zajel mrz posebne vrste. Zavel je ob novici, da je ugasnilo mlado življenje v trenutku, ko je narava v kljubovanju človeku obrnila svojo kruto in muhasto plat. Splet nesrečnih naključij je hotel, da je smrt sredi dela iztrgala iz naših vrst Srečka Uršaja, poštenega in marljivega delavca, skrbnega in dobrega moža in očeta, pred katerim je bila še kopicca načrtov in želja. Zavedamo se, da je za vselej onemel glas njegove motorne žage, na katerega se je v vseh teh letih navezal, kakor na vsakdanji kruh. Prezgodaj ugaslo življenje, bilo mu je komaj 34 let, pušča ogromno praznino v krogu

njegovih najbližjih in nenadomestljivo vrzel med njegovimi prijatelji in znanci ter sodelavci, s katerimi je delil trdo in garaško usodo gozdnega delavca. Žato smo nemo obstali ob novici; težko in z veliko mero nejevernosti dojemamo vso tragiko in majhnost človeškega življenja. Mora, ki je nad nami, pa nas ob nesrečnem Srečku opozarja, da je pehanje in želja po delu, marljivost in odrekanje prepotrebemu počitku le malokdaj plačana tako, kot človek želi in si zasluži!

Uršej Srečko se je rodil 31. oktobra 1959 leta na Pavrovem v Mislinjskem jarku. Z materjo Slavko je otroštvo preživel na Pohorju pri starih starših. V Mislinjskem jarku je obiskoval osnovno šolo, pozneje, ko se je s starši preselil v Mislinjo, pa jo je tu nadaljeval.

Po končani osnovni šoli se mu ni takoj izpolnila skrita želja, ki jo je

vseskozi nosil v otroški duši, da bi se zaposlil v gozdu. Rad je imel Pohorje in njegove gozdove, ljubezen do njih pa si je pridobil od starega očeta Matije. Skupaj z njim je hodil v gozd, mu pomagal pri različnih opravilih in si tako od njega pridobil različne spretnosti. Te je pozneje s pridom uporabljal tako pri delu v gozdu in pri različnih delih, posebej pa so te spretnosti prišle v poštev, ko so on sam ali pa njegovi prijatelji ali sodelavci gradili lastne hiše in druga poslopja. Za nekaj let in sicer od leta 1975 se je zaposlil v Velenju, sprva v Gorenju, nato pa v Rudniku lignita.

Mnogoletna želja, da bi se zaposlil v gozdarstvu, se mu je izpolnila marca leta 1984. Na gozdni upravi se je zaposlil kot gozdni delavec, za kar si je takoj pridobil potrebna znanja in ustrezna spričevala. Kmalu se je razvil v sposobnega, marljivega in pridnega delavca, zato je bil v skupinah, s katerimi je delal, zelo cenjen. Da ne bi ostal samo gozdni delavec — sekač, je opravil tudi izpit za traktorista za prevlaklo lesa. Čeprav se je zavedal nevarnosti poklica gozdnega delavca, ki v gozdu prežijo nanj na vsakem koraku, je delo opravljal z veseljem in bil za-

dovoljen, vesel je bil vsakega uspeha, tako svojega in našega skupnega.

Leta 1983 si je ustvaril družino. Poročil se je, z ženo Dragico sta imela in vzgojila tri otroke: Anito, Marka in Valerijo.

Leta 1982 sta začela graditi lasten dom na obronkih Zgornje Mislinje. S trudom in odpovedovanjem sta si ustvarila prijeten dom in se v njega vselila leta 1984. Ko je že vse kazalo, da so se izmaknili iz največjega dela in truda in začeli dokaj umirjeno življenje, je kruta usoda smrti v torek dopoldan spremenila in družino pahnila v globoko žalost. Potrebno bo veliko volje in moči, da bi domači in ostali preboleli težko izgubo.

S smrtjo Srečka Uršaja izgublja gozdna uprava Mislinja mladega, vzornega in pridnega sodelavca. Tudi osnovna organizacija sindikata izgublja vestnega člana odbora. Na tekmovalju v spretnosti z motorno žago v Komisiji bo en tekmovalc manj. Teh se je redno udeleževal in bil vedno med najboljšimi.

Za vse dobro, kar je Srečko napravil v svojem kratkem življenju, se mu v imenu gozdne uprave Mislinja najlepše zahvaljujemo.

IVAN LEKŠE

V GOZDNEM GOSPODARSTVU Slovenj Gradec, ki posluje kot enovita organizacija, nam je tudi v pogojih proste prodaje lesa, uspelo ostati kupec lesa, ki je vreden zaupanja lastnikov gozdov na Koroškem.

Trudimo se, da bi bili ob vsej lojalni in nelojalni konkurenci, ki jo dopušča država, korektni pri odkupu in prodaji lesa.

Tako nam že dve leti uspeva redno plačevati odkupljeni okrogli les v zelo kratkem 7-dnevem plačilnem roku.

Lesi pri odkupu ne prebiramo, ampak odkupujemo vse gozdne sortimente, ne glede na ponudbo in povpraševanje na tržišču.

V letošnjem letu smo v naše poslovanje vključili tudi primarno predelavo lesa. Tako smo na žagi v Otiškem vrhu razžagali 22.000 m³ hlodovine. Naš cilj je združevati in razvijati žagarsko proizvodnjo na kompleksu v Otiškem vrhu.

Smo optimistični in predvidevamo, da bo lesna industrija eden izmed temeljev slovenskega gospodarstva, zato oskrbujemo z reznim in okroglim lesom najboljše in najperspektivnejše finaliste lesne industrije. Ob njih imamo tudi zanesljive partnerje v Avstriji in Italiji.

Ne poslujemo iz dneva v dan, naš cilj je dolgoročno in uspešno poslovanje. Prebrodili smo krizne čase trženja in si v zadnjih dveh letih z dobrimi in slabimi izkušnjami pridobili kvaliteten in zanesljiv trg.

Zavedamo se, da smo lahko samo tako uspešen partner pri odkupu lesa.

GG Slovenj Gradec,
komerciala, Silvo PRITRŽNIK

Vabimo vse gozdne posestnike, da se seznanijo z našimi

odkupnimi pogoji za okrogli in rezan les

na področnih enotah pri naših odkupovalcih:

Dušan LESKOVEC, dipl. ing., tel. 41-262 za

Mislinjo, Slovenj Gradec

Branko ŠIRNIK, dipl. ing., tel. 85-195 za

Dravograd, Prevalje

Janko KUNC, tel. 38-100 za Črno, Mežico

Bogdan SVETINA, tel. 71-502 za Radlje.

Zagotavljamo:

- kratek plačilni rok
7 dni za okrogli les
25 dni za rezan les
- zanesljivo plačilo
- korektno merjenje lesa
- odkup vseh sortimentov
in kvalitet

Pokličite nas danes,
da boste imeli prednost jutri!

Zimsko vzdrževanje gozdnih cest

Zgodnja zima izvajalcev zimskega vzdrževanja gozdnih cest ni presenetila, ker so priprave stekle že v sredini meseca novembra.

Že od lanskega leta dalje postaja organizacija in izvedba teh del širši problem, ki se mora reševati znotraj posameznih občin in krajevnih skupnosti, ker gozdarstvo s to namenskimi lastnimi sredstvi in zadostno strojno opremo ne razpolaga več.

Gozdno gospodarstvo je že v sredini oktobra začelo z razgovori po posameznih občinah v zvezi z reševanjem te problematike. Predlagalo je, da rezervira 40 % sredstev, ki jih namenja republiški proračun za jesensko vzdrževanje gozdnih cest, za zimsko vzdrževanje, ostala manjkajoča sredstva pa rezervirajo občine iz svojih proračunov. Občine so predlog sprejele pod pogojem, da gozdarstvo obseg zimskega vzdrževanja skrči na tiste gozdne ceste, ki so širšega pomena (ceste, ki povezujejo naselke, najmanj dve kmetiji, omogočajo dostop do šol, prevoz mleka in delavcev).

Gozdno gospodarstvo je take programe izdelalo in jih predložilo v potrditev izvršnim svetom občin po predhodnih uskladih sestankih med vsemi organizatorji zimске vzdrževalne službe (Cestno podjetje, Komunarna podjetja, Gozdno gospodarstvo in Občina), ki jih je za vsako občino posebej sklical cestno-prometni inšpektor.

Na osnovi sprejetih programov so sklenjene pogodbe z izvajalci del. Izvajalci del so poslovne enote gozdnega gospodarstva, gozdarske in gozdarsko-kmetijske zadruge in zasebniki.

V pogodbah s posameznimi izvajalci so imensko in dolžinsko fiksirani cestni odseki, ki jih pluži posamezni izvajalec. Obračun je po normativu. Delovne naloge podpisujejo delavci Javne gozdarske službe (revirni vodje, ali vodje enot), ki nadzirajo tudi kvaliteto izvedenih del. Pluženje snega se začne pri 15 cm novozapadlega snega. Prioriteto pluženja imajo cestni odseki, ki se navezujejo na javno cestno omrežje in imajo gostejši promet (avtobusne proge delavcev in učencev). Če je napovedano krajše sneženje, se ceste splužijo, ko prenehajo snežne padavine.

Posamezni izvajalci lahko po lastni presoji pluzijo tudi cestne odseke izven sprejetih programov šele po opravljenem pogodbenem delu, če se za pluženje in plačilo usluge dogovorijo z konkretnim naročnikom. Nadzorna služba teh uslug ne potrjuje in ne obračunava.

Predvidoma so v dveh dneh odprti vsi cestni odseki, ki so v programu.

S programom pluženja cest se za ožje območje lahko seznanite pri posameznih izvajalcih, pri revirnih vodjih ali vodjih enot, na upravi GG ali pa na občinah.

Prodamo specialno tovorno vozilo

TAM 90 T 50

letnik 1993 — prevoženih 5000 km
s plastično nadgradnjo, primeren za prevoz
živil, tekstila . . .
Informacije 0602/43-332, komerciala GG.

Prodamo radiatorje Jugoterm različnih dimenzij po ugodnih cenah. Informacije po tel. 0602/42-061.

Pri revirnih vodjih in vodjih enot lahko tudi reklamirate kvaliteto izvedenih del.

Dodatni predlog za pluženje posameznih cestnih odsekov lahko odobri le izvršni svet občine.

Sestavljalci programov se zavedamo, da s takim programom postavljamo najbolj odmaknjene občane v neenakovreden položaj v primerjavi s tistimi v strnjanih naseljih ali ob prometnejših cestah, pomagati pa jim, zaradi strogo omejenih finančnih sredstev, ne moremo. Morda se bo z leti, ko se bo preko pristojbin za vzdrževanje gozdnih cest ustvaril na občinah potreben sklad za vzdrževanje cest, tudi to zapostavljanje odpravilo.

Tone VAUKAN

NAROČILNICA

Ime _____ priimek _____

naslov _____

naročam _____ izvodov VIHARNIKA

ZA NOVE NAROČNIKE

Naročilnico pošljite na naslov: Uredništvo Viharnika,
GG Slovenj Gradec — Vorančev trg 2 — Slovenj Gradec

Študijska knjižnica
DZ 05
VIHARNIK
1993

KOPRSKA OSREDNJA KNJIŽNICA
RAVNE

070 489(497.12 Slovenj Gradec

3005629

COBISS 8

